

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZIŅOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1998. GADA OKTŌBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

50. GADA GĀJUMS

NR. 10. (595.)

TAUTAS IZŠKIRŠANĀS

Šī gada 3. oktobrī Latvijas Republikas pavalstnieki ievēlēja 7. Saeimu un nobalsoja ipašā referendumā par to, vai tie noraida vai apstiprina 6. Saeimā pieņemtos grozījumus pilsonības likumā. Par pilsonības likuma grozījumu paturēšanu nobalsoja 53 %, bet "par" to noraidīšanu - 45%, nederīgu balsu bija 2%. Līdz ar to šie grozījumi stājas spēkā un apmierina arī Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju, kā to apstiprinājis tās Augstais komisārs nacionālo minoritāšu jautājumos Maksis van der Stūls. Savā paziņojumā viņš teicis: "Izlemjot atbalstīt Pilsonības likuma izmaiņas, Latvijas cilvēki ir spēruši ievērojamu soli starptautisko problēmu atrisināšanas un integrācijas procesu veicināšanas virzienā." Par pilsonības likuma grozījumu noraidīšanu sevišķi iestājās TB/LNNK, kas arī zaudēja vairākas vietas jaunajā Saeimā. Pret noraidīšanu bija absolūtais vairums pārējo politisko partiju un arī Valsts prezidents Guntis Ulmanis. Pat zemnieki laukos bija balsojuši pret noraidījumu, atzīstot, ka tiem esot jāizstāvo valsts intereses. Šajā ziņā pavisam pretējs ieskaits bija vēlētajos, kas dzīvo ārzemēs. Tie ar vairākumu bija balsojuši par grozījumu noraidīšanu, pamatojot savu lēmumu uz to, ka grozījumos neesot bijis pietiekams nodrošinājums latviešu valodas mācīšanai un pielietošanai. Balsojums referendumā jautājumā - gan tā pieprasīšanā, gan lēmuma izpildīšanā - liecināja, ka tauta izprot šo Latvijā pieņemto ārkārtas nobalsošanas kārtību un ka tai ir savas lēmuma un izšķiršanās spējas.

7. Saeimas vēlēšanās piedalījās 72,7 % balstiesīgo pilsoņu. Ja 6. Saeimas vēlēšanās ievēlēja 9 politisko partiju kandidātus, 7. Saeimā - tikai 6: **Tautas partijai - 24, Latvijas ceļam - 21, TB/LNNK - 17, Tautas saskaņas partijai - 16, Latvijas sociāldemokrātu apvienībai - 14, Jaunai partijai - 8.** Ārzemēs savas balsis bija nodevuši 10.033 vēlētaji, apmēram, 33% no 30,000, kuŗu vidū bija arī tie Latvijas pilsoņi, kas bija ceļojumos. Mazajam dalībnieku skaitam šeit par iemeslu jāmin samērā sarežģītā nobalsojuma kārtība un nedaudzie vēlēšanu iecirkņi. Ārzemēs visvairāk balsu bija saņēmusi TB/LNNK (11 valstis - 4,655) un Tautas (Šķeles) partija (12 valstis - 3.350), kamēr Savienība "Latvijas ceļš" atradās 3. vietā (741). Ārzemju latviešu balsis varētu grozīt tikai 1 sēdekli Rīgā, kas partiju secību, šķiet, negrozīs. Visas pārējās pat netuvojās 5% barjērai, ieskaitot skaitliski lielāko - Latvijas Zemnieku savienību, un galīgi sakautas izrādījās DP "Saimnieks" un Tautas kustības Latvijai (Zigerista) partijas, kuŗas 6. Saeimas vēlēšanās atradās priekšgalā. Gala rezultāts pierādīja, ka vēlētajiem jau nopietni sākuši apzināties savu lomu un itin izteikti pieteikuši savu izvēli. Turklāt interesanti atzīmēt, ka A. Šķeles pieteiktā Tautas partija, kas sevi pieteica tikai šā gada sākumā, uzvarēja Rietumvidzemē (arī Jūrmalā), Zemgalē (arī Jelgavā) un Kurzemē (arī Liepājā), izņemot Ventspili un Ventspils rajonu, kur pirmo vietu ieņēma Latvijas ceļš, kam bija sevišķs spēks arī Austrumvidzemē un Rietumlatgalē, kamēr Austrumlatgalē spēcīgākā izrādījās Tautas saskaņas partija (arī Rīgā un Daugavpilī). Paredzams, ka valdību veidos koalīcija, kuŗā ieies TP, LC un TB/LNNK, bet opozīcijā būs TSP un LSDA. Ir iespējamās arī citas kombinācijas. Patlaban vēl nav isti skaidrs, ko ministru prezidenta pienākumus (veidot valdību) uzņemties aicinās Valsts prezidents G. Ulmanis. Ir iespējams, ka šī persona varētu nākt no ārienes, kā savā laikā A. Šķēle. Tiek minēts Rīgas domes priekšsēdētāja Andŗa Bērziņa vārds. Vai jaunais kandidāts būs koalīcijai pieņemams, rādīs laiks. Lai gan visi ir tikpat kā vienis prāti, ka jaunajai valdībai būtu jābūt

sastādītai pirms Latvijas valsts dibināšanas 80 gadu svīnbām 18. novembrī un ka tai būtu jākalpo visus 7. Saeimas pastāvēšanas gadus, tas nav garantēts. Jācer, ka tā tas būs.

Tautā vēlēšanu rezultāts radis apmierinājumu. Lielākie balsotāju bloki jutās guvuši panākumus, nejutās zaudētāji. Tas nozīmē, ka vēlētajiem prasme augusi un tie arvien labāk sāk izprast savas tiesības un to spēku. Tā ir teicama zīme. Gandrīz visi priecājas, ka tikuši vaļā no mazajām partijām, kuŗu vadītāji pēdējā televīzijas diskusijā pirms vēlēšanām neizpelnījās nopietnu politiķu slavu. Līdz ar to tām būs grūti atgūt savu agrāko stāvokli. Tā Zigerists tūdaļ atteicās no partijas līdzvadītāja posteņa. Čevers atzina kļūdu, ka aizejot no valdības bez paskaidrojuma, izdarīta liela kļūda. Jauno deputātu saraksts vēl nav zināms, bet katrā ziņā tajā ieies visi tie, kas uzvarētāju sarakstos atradās pirmajās vietās, atkarībā no tā, cik viņi saņēmuši krustiņus vai minusus. Visos eventuālās koalīcijas sarakstos ir cilvēki ar talantiem, tā kā atrast piemērotus ministrus nebūs problēma.

Vēlēšanas noritēja bez liekiem sarežģījumiem. Viss darbojās itin labi. Gandrīz līdzīgi, kā pie mums Kanādā. Viens otrs savas balsis bija iemetuši nepareizās kastēs (kāds pat bija tur iemctis savu pasi!). Daudzās vietās vēlēšanu dienas beigu galā vēl bija gaŗas rindas. tomēr visi, kas atradās vēlēšanu iecirkņa telpās, varēja balsot. Visu to tā arī bija vērtējuši ārzemju novērotāji. Tāpat kā ārzemēs, vēlētajiem bija pielīpuši saviem televīzijas aparātiem līdz plkst. 2 nākamajā rītā, kad skaitīšana tika pārtraukta, bet tad jau rezultāts galvenos vilcienos bija skaidrs. Varēja droši doties pie miera. Televīzijas pārraidē sevišķu uzslavu skatītājos izpelnījās komentātors Kārlis Streips. Viņa profesionālā žurnālista pieceja piedeva vēlēšanu iztirzājumam teicamu gaisotni.

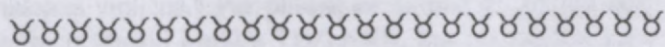
Pirmdienas laikrakstu numuros bija sevišķi plašas reportāžas ar datu kartēm un rezultātu stabilitātes vairākās krāsās, dodot teicamu, plašu un skaidru pārskatu par rezultātiem visos Latvijas apgabalos. Netrūka interviju, foto uzņēmumu, lasītāju piebilžu un žurnālistu vērtējumu. Tūdaļ sākās minējumi par eventuālo valdības sastāvu un sarunas dažādo uzvarētāju starpā. Katra no ievēlētajām partijām meklēja savus sadarbības partnerus. Gribētos atzīt, ka preses, radio un televīzijas segums bija vispusīgs. Ārzemēs ātri ziņojumi bija pieejami tikai tiem, kas ir pieslēgušies internetam un citām elektroniskām sazināšanās sistēmām, kā arī tiem, kas varēja ieskatīties no tēvzemes atvestajos Latvijas preses izdevumos.

Tauta ir izpildījusi savu uzdevumu: ievēlējusi 7. Saeimu, kuŗai tad nu būs jārupējās par tiem uzdevumiem, kuŗus nepaveica sestā, būs jāveido daudz jaunu likumu un likumu papildinājumu, jo šajā laukā vēl daudz kas veicams. Par to nevienam nav šaubu. Vēlētajos tomēr ir atziņa, ka tas tagad, kad Saeima vairs nav tik daudz partiju, veiksies sekmīgāk. Jaunajai valdībai būs daudz uzdevumu: būs jāraugas, lai valsts budžetā nebūtu deficīts, būs jāveido ārpolitika, būs jāuzlabo saimniecība valstī un daudz kas cits. Tā to veiks, ja koalīcija izveidos izpildāmu programmu, kuŗai sekos visi darba darītāji. Tas nenozīmē, ka viss būs katram pa prātam un ka tas notiks ziņbeņātrumā. Tomēr šobrīd ir labas izredzes, ka tas tā varētu būt tautas vairākumam. Un ja tā nebūs, tauta zinās, kas tai būs jādara nākamajās Saeimas vēlēšanās, jo tā būs vēl vairāk ieaugusi demokrātiskajā procesā. Jācer, ka ārpolitiskie apstākļi neradīs pārāk daudz šķēršļu šajā attīstībā, lai gan patreizējā situācija Krievijā ir vienkārši baismīga un draudoša. Fakts, ka tur valda chaoss un

Montrealas Latviešu Biedrības priekšnieks) - "Zemi ko mīlam", "Daugav' abas malas", "Māja, mīļā māja", "Seglo, māsiņ, kumeliņu: un "Jāņu dienu, jāņu nakti". Tās atskanēja ļoti jauki. Tad sekoja Siliņa kunga deklamācijas - "Karoģi" un "Tēvu zeme". Beidzot koris nodziedāja "God Save the King". Viesu vārdā koristiem pateicās Dreipera jaunkundze un apsoliņa koristu priekšnesumos nākotnē palīdzēt salabot viņu stīgu instrumentus."

Tik tālu Bolnejas angļu laikraksts, kas mums daudziem pastāsta to, ko mēs nezinājām, ka bijušais MLB priekšnieks nelaiķis Alfreds Bremze bijis ne tikai liels savā augumā, bet izcils arī savā darbā un uzņēmībā, vadījis kori un paudis svešā zemē, svešiem ļaudīm par to mazo zemi un tās tautu Baltijas jūras krastā. □

Skrastiņu Indulis

VELTĪJUMS KLINŠU MEITAI

Staburadze, Staburadze,
Tu no meitām cēlākā:
Vārds tavs latvju zemē daino,
Vārds tavs ieceļ saulītē!

No tālienes tautas jāja:
Tiko ziļu vainadziņ',
Tiko tavas tautas pūra,
Dzintariem izrakstīta.

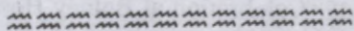
Bruņās kalti svešie ļaudis
Nesa smagus zobentiņus, -
Cīņas sparū liecinot,
Savus spēkus izrādot.

Staburadze, Staburadze,
Klinšu meita staltākā,
Latvju tautas lepnums, gods!
Liktens tevi nežēloja!

Daugav's lejā, dziļā dzelmē
Viena gauži raudi tu:
"Latvija, kur tavi dēli,
Kur ir glābējs Lāčplēsis?"

Dieva dēli, glābiet zemi,
Latvju tautas dārgumu!

Maiga Apse,
Rīgā, Latvijā

ATMIŅAS

Pirms pusgada apsoliņu uzrakstīt rakstu par Melāņu Vanagu, Saprātu, ka tas būtu *in memoriam*, iespējams Jūsu izdodamā mēnešrakstā "Montrealas Ziņotājs". Abas ar Melāņu (toreiz Šleiju) agrā jaunībā bijām dziedājušas studentu kori Dziesmuvara pie diriģenta prof. Ādolfā Ābeles, abas pat vienā balsu grupā - otrajos altos. Melāņija gan kori bija iestājusies vienu gadu agrāk par mani, kad Dziesmuvaru vēl pirms brauciena uz Ameriku bija diriģējis Alfrēds Kalniņš. Mēs ar Melāņu kādu laiku draudzējāmies, bet tas bija vēlāk. Es viņu saucu tikai par Melleni vai Melleniti, un man visu laiku (līdz viņas grāmatas iznākšanai) likās, ka tas bija manis dots vārds. Īstenībā gan, līdz pat pēdējam bridim, sarunā ar kādu dziesmuvariēti un saucot viņu par Melleni, tai pašā reizē nekad neviens no sarunbiedriem viņu netika nosaucis citādi, kā tikai par Melāņu.

Rakstu apsoliņu, bet tā bija mana kļūda. Kad apdomājos, kas tad man būtu štāstāms, ko es zināju? Jā, mēs satikāmies divreiz nedēļā koŗa mēģinājumos, bet neatceros, ka būtu kādreiz mēģinājumu starpbrīžos aprunājušās, ne-

zinu pat, kuŗā rindā viņa kori sēdēja. Noteikti ne pirmajā, ne otrajā, kuŗā es nosēdēju tikai pirmajā gadā. Pēc tam, līdz pat galam, mana vieta bija pirmajā rindā pašā centrā. Dziedoņa vietas galvenais noteicējs bija koriŗiģents, protams, saziņā ar valdi. Ar šo, varbūt, nevajadzīgo izklāstu gribu pateikt, ka ciešas draudzības mums ar Melāņu tieši kori nebija. Nezināju pat, kā skan viņas balss. Tikai tagad pēc grāmatām uzzinu, ka pirms Aleksandra Vanaga Melāņijai bijuši romantiski sakariņi ar Pēteri Austrīņu - ļoti staltu, ļoti izskatīgu puisi. Šķiet, ka abi jaunekļi dziedāja baritonu. Kori ņiperīgajai Melāņijai, ja viņa sēdēja trešajā rindā, turpat vien aiz muguras bija abi baritoni. Pēc Melāņijas pašas rakstiem, tolaik viņas simpātijas piederēja Pēterim. Bet meitenes sirsnīņa itin viegli varēja pārsvieties uz uzsvērti atturīgo Pēteru kaimiņu Aleksandru. Tā jau arī bija noticis.

Dziesmuvarā es iestājos studiju otrajā gadā, pirmajā (bez dziedāšanas jau nevarēju izturēt!) gadā dziedāju Teoloģijas fakultātes kori, uz kuŗu mani aizvilināja turpat blakus esošās teoloģijas fakultātes studente Angelika Blaua, interesantākā meitene manā mūžā. Viņa bija pirmā, kas mani iepazīstināja ar Čaka dzeju. Iznāca tā, ka ar Aleksandru Vanagu es iepazīnos jau gadu pirms Dziesmuvaras. Savu studiju pirmajā gadā. Latviešu literāturās kursu man iznāca klausīties pie profesora Lautenbacha-Jūsmiņa (1847.-1928.). Tie bija viņa mūža pēdējie, varbūt pat pēdējais mūža gads, ko viņam mūža nopelnu dēļ, goda pēc, atļāva strādāt Universitātē. Studiju priekšmeti tolaik nebija iedalīti kursu secībā. Piemēram, es vispārējās psiholoģijas kursa eksāmenu (savu pirmo) kārtoju reizē ar studiju beidzēju, toreiz visā fakultātē slaveno romānisti Lidiju Būcenu (M-elle Bucenas!), kas eksāmenu gatavoja kopā ar mani pēc manām lekcijām - tādas nieka lekcijas viņa nemaz nebija apmeklējusi. Viņai gan ne visai glaimoja, ka manā studiju grāmatīņā prof. Pauls Dāle ierakstīja - *teicami*, viņas - *labi*. Tas bija pirmais *teicami* grāmatīņā. Būcenai, droši vien, pirmais tikai *labi*.

Vienā no Lautenbacha lekcijām, kad profesors, burtiski taustīdamies gar sienu, bija nokļuvis līdz katedras krēslam, no auditorijas dibena piecēlās videja auguma jauneklis, nevainojami korekti ģērbies, baltu apkakliti, nepielaižītiem, taču kārtīgā, kuplā cekulā sasukātiem matiem. Ļoti lepna ģimnazista paskats, vērigs pašazpzinīgs skatiens. rokā viņam plaši izplesta papīra lapa. Viss notiek tādā ātrumā, ka profesors vēl nav paguvis apsēsties. Jauneklis paspeŗ soli uz priekšu un skaidrā, ļoti dzidrā balsī sāk lasīt heksametros sacerētu apsveikumu, kuŗā kā atskapa vārdam "lēns" ir vārds "rēns", kuŗu es dzirdēju pirmo reizi un arī tā nozīmi varēju tikai nojaust. Pēc tam uzzināju, ka dzejoļa autors bijis baltists Aleksandrs Vanags. Apsveikuma dzejoļis, ko Vanags lasīja, bija veltīts profesora 80-gadei, kad viņam nupat vasarā - 1927. g. 20. jūlijā, bija apritējuši 80 gadi, un šī bija pirmā Lautenbacha lekcija tā pašā 1927. gada pirmajā semestrī.

Dziesmuvarā es iestājos tikai otrajā studiju gadā, personīgi nepazīdama nedz Aleksandru Vanagu, un pat ne tik Melāņu Šleiju. Tur nu es viņus abus sastāpu. Vanagu tūdaļ ievēroju - tas bija tas pats jauneklis, kas pērnā gadā uzrakstīja un nolāsīja Lautenbacham jubilejas heksametrus. Vanags kori ņur tur grozījās, varbūt bija pat kāds no valdes vīriem, bet mani, jaunatnācēju, tas nemaz neinteresēja. Melāņu pamanīju krietni vēlāk, vairāk latviešiem ne visai parastā vārda, t. i., Melāņija, un vēl jo neparastāka uzvārda Šleija dēļ. Tikai kādos 70.-tajos gados mums pa tālruni iznāca kaut kāda saruna (tas bija sakarā ar manu tobrīd Kamī "Svešnieka" tulkojumu - romāna darbība norīsa arābu zemē - par īpatnējiem arābu kalendāriem, viņai esot vairāki, viņa man vienu atsūtīšot, un atsūtīja arī). No

sāra, pēc kuŗa tiecās, bet kuŗu centās nosargāt. Un nosargāja. Viņiem, sen aizgājušiem Aizsaules dārzos, sūtu sirsnīgu pateicību par mani iestādīto svētuma sajūtu. Jā, toreiz sekta vēl nebija, neviens mīlestību nejauca ar seksu, nedz mīlestības vārdu vispār svitroja no dzīves.

Piedodiet, lūdzu, ka es atkal runāju tikai par sevi. Mans stāstāmais, laikam, meklē izeju: ne visai sen man piezvanīja no "likteņstāstu" izdevējiem un lūdza viņu ieceļēt grāmatai paredzēt ap 20 lappušu no savas biogrāfijas. Es neapsolīju, bet atteikums arī vēl netika pieņemts. Pati gan jūtu lielāku pienākumu uzrakstīt atmiņu kriptas par profesoru Endzelīnu, ne par zinātnieku, bet kā par cilvēku, kuŗa tik daudzas īpašības vairumam cilvēku nav zināmas. Arī par Elinu Zalīti būtu pienākums šo to pastāstīt. Manis stāstāmajam ir tā laba īpašība, ka es neko neizdomāju, arī sevi neizskaistīnu, nebaidos būt maza blakus dižajiem. Mani pilnīgi apmierina, es pateicos Dievam par lielo dāvanu būt bijušai viņiem tuvumā, jo neapzinot to pelnījusi. Ne es zinu, par ko tiku izpelņijusies Čaka uzmanību, nedz arī kaut cik Endzelīna ievēribu. Par visiem maniem varbūtējiem minējumiem draudzenes mani izsmej.

Tātad: tagad par Melāniju. Tā sauktā, draudzība varētu būt aizsākusies 1931. gadā, kad notika sagatavošanās 7. Latviešu Dziesmu svētkiem. Kopkoŗu mēģinājumi notika Esplanādē, un tur nu mēs abas ar Melāniju stāvējām blakus, un stāvējām pirmā rindā. Bija vasaras vidus. Ne jau visi dziesmuvarieši bija Rīgā vai arī iebrauca svētku mēģinājumu dēļ Rīgā. Kopmēģinājumi, manuprāt, notika vismaz veselu nedēļu katru dienu, gan ar pārtraukumiem, bet no rīta līdz pat vēlam vakaram. Ceturtajā Melānijas grāmatā veselu lappusi aizņēma mūsu abu pastaiga Vērmānes dārzā. Acimredzot - pārtraukuma laikā. Tad nu Melānija būs mani iepazīstinājusi ar savām sirdslietām: draudzējusies ar Pēteri Austriņu, bet nu viņa esot pa istam iemilējusies Aleksandrā Vanagā un nostrādājusi traku lietu nosūtījusi viņam vēstuli, adresētu uz Dziesmuvaras dzīvokli un nupat ar šausmām gaidot, kas tik nu būšot. Pēc pāris dienām viņa man pavēstīja, ka Vanags viņas vēstuli uzņēmis kā neģēlīgu santāžu (mani tas nepārsteidza - uzskatīju Vanagu par tik nesagatavotu mīlas spēlēm!) un draudot viņu iesūdzēt Dziesmuvaras goda tiesā. Līdz goda tiesai nenonāca, abiem notikusi vētrains izskaidrošanās, un, kad Dziesmu svētki bija beigušies, Melānija man pavēstīja, ka nodomājusi uzaicināt Vanagu izbraucienam uz Staburagu. Ko es par to sakot? Es nekā nevarēju teikt, lai viņa pati, zinot apstākļus, izvēlas. Viņi aizbrauca. Melānijas atferējums sekoja pēc pāris dienām: Pirmās dienas vakarā vilciens no Kokneses bija nosebots, palikuši Staburagā. No rīta, kad pamodusies, bijusi apsegta ar Vanaga svārkkiem, nokaisītiem sikiem pļavas ziedīņiem.

Vanags bija Dziesmuvaras literārās kopas vadītājs. Kaut kad man bija uzdots uzrakstīt žurnālam kādu rakstu, kas vēlākais svētdienas ritā nododams Vanaga dzīvoklī. Viņš dzīvoja mēbelētā istabā Ģertrūdes vai Lāčplēša ielas sākuma galā. Dzīvokli mani ielaida pats Vanags un pārsteidza ar jautru izsaucienu: "Cik tev skaista kleita!" Jā, pārsteidza. jo nemūžam nebūtu iedomājusies, ka šis svētulīgi atturīgais puisis būtu spējīgs ne vien ievērot, bet pat jūsmot par kaut kādu sieviešu kleitu. No Vanaga istabas nenocietās pabāzt arī savu smaidīgo ģimīti Melānija. Arī mani tas pārsteidza. Bet, iedomājusies, ka Melānija ir 4 gadus vecāka par mani, nospriedu, ka viss, laikam norit dabiski. Jā, viņi palika uz mūžu kopā.

Melānija bērna gaidīšanas laiku kopā ar Aleksandru mitinājās vienā no plašā Dziesmuvaras dzīvokļa istabām. Atsevišķi varieši par lētu naudu dzīvoja arī vēl citās liekājās istabās. Vanagus salaulāja mūsu goda biedrs profesors Maldonis savā dzīvoklī, kuŗā slepus kādā istabā bija uz-

klāts kāzu mielasta galds un sapulcējušies, kā Mellene raksta: "... Pēc laulībām atvērās divviru durvis uz telpu, kuŗā stāvēja Dziesmuvara balti melnos svētku tērpos". Mellene piebilst, ka tas viss bija tā sagatavots varbūt tāpēc, ka divas Maldoņa meitas un znots arī bija dziesmuvarieši. Manis tais kāzās nebija, Melānija raksta: "Telegrammas, no kuŗām tikai vienu norakstīšu - Mildas Ziedīņas (Grinfeldes): Mīlas avots lai jums svēts! To sargājiet no tā, kas skaļš un lēts!"

Tad pagāja daudz gadu, kad nemaz nesatikāmies. Tur ietilpst arī laiks, kad es apprecējos un paliku uz dzīvi Spārē (pie Usmas ezera) bet Vanagi jau ar dēlu Alni mita Daugavpilī, kur Vanags bija vietējās latviešu avīzes redaktors, un Melānija turpat veiksmīgi uzsāka savas žurnālistes gaitas. Šis noteikti būs bijis viņu mūža laimīgākais laiks, Diemžēl, pārāk īss. Dēls bija dzimis 1932. gadā, bet jau 1941. gada 17. jūnijā Vanagu ligzda bija izpostīta.

Pār Latviju vēlās isais boļševīku vilnis, pēc tā pāris gadu Latvijā valdīja vācieši, un mēs dzīvojām pusneziņā. Lāgā pat nezinājām, kuŗš ir pārtapis par vācieti un aizbraucis uz fāterlandi. Ar laiku gan noskaidrojās, kas ir aizvesti restotajos vagonos, bet uz kuriem isti, t.i., adrese nevienam nebija zināma un bija pat bistami tāda "noziedznieka" adresi uzzināt. Viena otra nelaimnieka tuviniekam, kas savam rada gabalam palīdz bada zemē kaut kā izdzīvot, pievienojamies arī ar savu artaviņu.

Iznāca tā, ka ar Melāniju tikām šķirtas uz ilgu laiku. Viņa pēc apprecēšanās vēl palika Rīgā, kad es, nostrādājusi Spāres telefonā, kurp biju devusies no Rīgas Tālsatiksmes kā studente tikai uz vasaru. Taču Spāres un apkārtnes daba ar savām neskaitāmajām dangām, paliekām no ledus laikmeta, kuŗas bija izveidojušās par ezeriem (Usma) un mazākiem ezerīņiem, kā arī ļoti simpatiskās vasaras pastaigas ar ķīmijas studentu Kārli Grinfeldu, kas vasaru pavadīja pie vecākiem Spāres ciemā, rosīna mani bieži vien vēstulēs uzticamajam draugam Jānim Rudzītim pavēstīt: "Šovakar mēness kā marinēts", nemaz nenojaušot, ka pēc dažiem gadiem manā dzīvē ienāks šā marinētā mēneša autors. Arī šoreiz mēness zināmu lomu nospēlēja. Grifelda māte sāka savu dēlu strotēt par vēlām mājās nākšanām, ar jo lielāku nepatiku piebilstot, ka "viss ciems runā" par viņa pišanos ar to Rīgas telefonjaunkundzi.

Iaiks ritēja uz priekšu, mūsu kopā būšanas kļuva aizvien gaŗākas, un mēs abi galu galā nospriedām, ka varam taču apprecēties. Man augstskolā bija vēl tikai viens nenokārtots seminārs pie profesora Endzelīna reizi nedēļā. Mans priekšnieks, pastmeistars, apsoliĶa, ka uz semināru varēšu izbraukāt, samainot savas darba deŗūras ar kolēģām. Viņa labvēlību veicināja tas, ka pats nebija vietējais, turklāt bija dziesmuvarieša Jāņa Mintāla (alūksnieša) radnieks. Rudenī, svinot Kārļa tēva dzimundīenu, tika paziņots par dēla Kārļa un Mildas saderināšanos. Lūk, kāds spēks bija "gaŗajām ļaužu valodām". Patiesi, būtu dzīvojuši Rīgā, nekāda saderināšanās, nedz precēšanās nebūtu vēl bijusi. Laulības notika Rīgā pavasarī, laulāja tas pats Vanagu mācītājs prof. Maldonis, šoreiz gan ne savā dzīvoklī, bet teoloģijas semināra telpās, Baznīcas ielā. Mīļāstīņš notika draudzenes nelielajā dzīvoklītī, ciemiņi bija tikai vistuvākie dziesmuvarieši un mana māte. Tēvs nebija ieradies arī no Jaunjelgavas tik tālajā Spārē saderināšanās svētkos (slimoja ar Pārkinsona slimību). Savu lielo draugu dziesmuvariēti Jāni Rudzīti nezin kāpēc nebiju ielūgusi. Likās - nepiedienīgi. Nezinu, vai tā ir taisnība: Jānis esot pusnakti spēlējis vijoli sētā aiz kāzu nama. Nekad vēlāk (mūsu draudzība istenībā nebeidzās nekad; viņš nomira Stokholmā 1970. g., atstājot Rīgu 1944. g. oktōbrā pirmajās dienās, salaulājies manā vietā ar romānīstes Ofēlijas Sproģeres māsu dabas zinātnieci Bertu. Domāju, ka šī

laulība bija laba, jo Berta viņu milēja. Man viņš bija tik tuvs kā brālis).

Sibirijas lēģeros jau pirms laba laika bija sākušās ieslodzīto "lietu" izskatīšanas, kuŗās lielājai daļai nenosēdēto laiku svitroja. Mājās nelaida, bet, gan paliekot lāģeri, taču ar atļauju drikstēja iziet cauri sardzes būdai un izprasto laiku pavadīt ārpus nometnes bez konvoja. Tur man vēl "laimējās" saslimt. Kādu nakti, tieši svētdienas rītā, kad nav jāiet darbā, man sākās asiņošana. Tie bija isti asins plūdi. Barakā sievas čukstēja "rak!" (vēzis). Ar vislielāko steigu tiku nogādāta tuvākajā sieviešu slimnīcā. Palaimēšanās vārdu lietoju apzinīgi. Slimnīcas galvenā ārste bija latviete Anna Konstantinovna Kauliņa, Ventspils ķirurģe, notiesāta uz 25 gadiem par bijušu lēģernieku un meža brāļu ārstēšanu. Slimnīcā pirmās dienas es gandrīz bez atmaņas gulēju miegā, un kā pa miglu redzēju mani apciemojušās Maiju Silmali un Broņislavu Martuževu. Maiju pazinu jau no Rīgas, Broņu no čekas kameras. Abas slimnīcā bija nokļuvušas kā slimnieces. Maija tagad te bija paturēta pie ārstiem pudelišu skalošanai un šādiem tādiem sikiem pakalpojumiem. Broņislava, cik atceros, skaitījās ne visai garīgi vesela. Gadījās, ka mūsu abu pastaigu reizēs pa zonu (tā sauca iežogotā lēģera āru ārpus barakas), preti nāk kāds no uzraugiem. Broņa tūdaļ sāk tirināt saitītē iekarinātu jūju bumbiņu un drausmīgi sašķoba seju. Paskats diezgan idiotisks. Mēs to netikām pārrunājušas, bet, acimredzot, tā bija Broņislavai zināma un nepieciešama gudriba.

Annai Konstantinovnai (mēs pēc viņas lūguma viņu saucām par Anniņu) bija pašai savs izraudzīts personāls - gandrīz simtprocentīgi latvisks. Kad Annu pirmo reizi ieraudzīju, šķita, ka skatos uz kādu pārdabiski skaistu būtni ar eņģeliski laipnu seju. Viņa uzreiz man ļoti pieķērās. Mani ļoti ilgi neoperēja. Asiņošana, protams, uzreiz tika apturēta, bet es aizvien vēl biju pilna miega, staigāju tikai tik daudz kā līdz procedūru kabinetam, un atkal gultā. Anna centās mani sastiprināt. Vēlāk sapratu, ka tā ir īpaša taktika, lai man pēc iespējas ilgāk nebūtu jāatgriežas lēģera patiesi pārāk smagajos darbos. Ēdiens slimnīcā bija iedalīts trīs "galdos" - pirmais, otrais, trešais. Nezinu, kuŗš pēc cipara bija piešķirts man un kuŗu es baudīju, taču zinu, ka tas bija visaugstākās kvalitātes "galds". Kāda no apkopējam man pastāstīja, ka šad tad priekšniecība Annu knābājot, kāpēc tik ilgi netiek izrakstīta Grīnfelde. Anna atzinusi, ka Grīnfelde vēl nav darba spējīga, viņu nemaz nedrīkst izrakstīt. Šī lielā vaļa, acimredzot, Annai tika dota tāpēc, ka viņa bija pārāk laba ķirurģe, kuŗu vienu otru reizi veda ar lidmašīnu pie kāda ļoti augsta ierēdņa, vai nu uz citu slimnīcu, vai pat citu pilsētu uz privātu māju. No turienes viņa parasti atgriezās, bagātīgi apdāvināta. No saldu mīnēm un augļiem tika arī mums.

Drīz sākām dzirdēt, ka šur tur ieslodzītos jau atbrīvo. Visi jutāmies kā spārnos. Tātad arī mūsu kārta pienāks. Un mēs bijām tik cēli, ka nebūt neapskaudām tos savus likteņa biedrus, kas atradās lēģeros un tiek atbrīvoti pa priekš: mūsu patreizējā dzīve slimnīcā bija tirā paradīze, salīdzinot ar smago darbu, trūcīgo uzturu un smacīgo gaisu, īpaši naktis barakās, kur divos stāvos, otrajā bez starpvietas, aiz mūžam aizrestotiem logiem un nakti aizlēgtajām durvīm, kas, pa dienu staigājot, tika vismaz virinātas, elpoja vairāk nekā simts, vasarā asinssūcēju kniņu izmocītu, darbā pārkarsušu, ziemā - pārsalušu cilvēku. Ak vai, kā es no tā visa tiku cietusi. Reiz, kaut man no mājām bija atsūtīts galvā uzmaucams pretkniņu tiklīpš, es ar pēdējām gribas spēka paliekām savaldījos, lai nemestos pāri gaisa līnijai, ko iezīmēja ik pa gabalu zemē iesprausti mieti ar dēlīti augšgalā, kur uzšņāpsts: "Stoj! Streļatj budu!" - "Apstājies! Šaušu!" Ziemā, soļojot ierindā uz darbu, viens divi

rokas sāka salt, sala tik briesmīgi, ka gaidīt gaidīju, kad sāks salt tik ļoti, ka vairs nejutīšu. Un tāds bridis pienāca, lai gan rokās bija ne tikai lēģeri izsniegtie milzīga izmēra brezenta dūraini, bet arī mātes atsūtītie un vēl pašas no mājām līdzpaņemtie dūraini. Tie man bija tik smuki, ka kādu dienu tos iekāroja brigadiere (bijusi profesionāla zagle). Aizņēmas, bet atdot aizmirsa. Uz viņu es tomēr neļauņojos. Ejot uz darbu, viņai bija jāiegriežas, tā sauktā, darba zonā vai nu pēc lāpstām, zāģiem vai kapļiem, un ārā no zonas viņa iznāca ar pagalam apspilētu bušlatu (gaŗāku, pāri dibenam, vatētu virsprāķi), no kuŗa, nonākot galā, viņa vilka ārā zonas maizes ceptuvē izkaulētos, vēl siltos maizes kukuļus, kuŗus izdalīja visai brigādei. Lieliskais mūsu Verkas numurs bija šāds: kādā saulainā, bet stipri vēsā dienā mūsu brigādi aizsūtīja uz lēģera priekšnieka māju aiztepet (aizķītēt) logus pirms lielākas salnas uznākšanas. Verka bija kaut kur pagājusi sānis, kad mēs stingstošiem pirkstiem bijām sākušas tepi micīt. Pēkšņi Verka bļaudama skrien pie mums. "Ģevki (meitieši), tūlit pārtraukt šo cūkošanu!", un seko norikojums konvojam, lai pieprasa no bariņas (kundzenes) siltu ūdeni. Bariņa, padzirdējusi ārā troksni, izskrien laukā. Un nu pār viņu birst kaunināšana par tādu sieviešu mocišanu, kuŗas istenībā ir simtreiz lielākas bariņas nekā viņa. Bet tas vēl būtu tīrais nieks, ja kundzene netiktu izlamāta visrupjākajiem krievu lamuvārdiem un apveltīta tādiem izteicieniem, kādus es nemaz neprotu pārtulkot latviski.

Tas viss paliek mums aiz muguras, kad jūlija sākumā mūsu lēģeri ierodas fotogrāfi: visām aizbraucējam vajadzīgas kaut kādas apliecības ar fotogrāfijām, kuŗās ikvienai gribas izskatīties kau cik "cilvēciskāk", un tālab dažai labai blūze jāaizņemas no citas, jo pašai tik vien ir kā tā pati melnā, vietām saules pabalīnātā vasaras sezonai izniegtā kleita.

Maija Silmale ir jau projām. Radinieki no Rīgas viņu, kā jau atbrīvotu, taču ne visai veselu, izprasījuši laist mājās agrāk. No mūsu draudzīgā pulciņa esam palikušas divātā ar Broņislavu Martuževu, bet dakterei Annai Kauliņai būs jāpaliek šeit līdz pēdējās atbrīvotās lēģera slimnieces aizbraukšanai.

Atceros, ka vēl pirms manas nokļūšanas slimnīcā, kad pirmās atbrīvoja vācietes, pēc tam polietes, ungārietes un citas ārzemnieces, ka toreiz paņas Zosjas aizbraukšanas priekšvakarā iegāju viņas barakā atvadīties (vienubrid viņa bija mana brigadiere) un patiksmīnāties par viņas aresta laikā konfiscētajiem un tagad apakaļ atdotajiem gredzeniem. Skats bija neaizmirstami aizkustinošs. Vāja, kaulaina, rupji sastrādāta roka ar trim brīnumskaistiem gredzeniem pirkstos. Jā, un tagad man ienāca prātā, ka man taču arī ir saglabājusies kvīts, kuŗas otrā pusē drukāts, ka kvītī uzrādītās dārglietas un vēl brīvības laikā darba vietās aizturētās "brīvrātīgā" valsts aizdevuma obligācijas seko līdzī (šļedujut) arestantam uz viņa nosūtāmo vietu.

Gaišu domu spārnatas, ka kļūsim bagātas, tuvākajā svētdienā abas ar Broņu dodamies uz Taišentu, uz Taišentas Lēģeru pārvaldi. Saulaina diena, mugurā vēl no mājām līdzī paķerta kleite, pašas savās kurpēs, nevis smagajos šņorzābakos. Un pats galvenais - mēs taču esam brīvas! Brīvas! Šās laimes sajūtas dēļ ir bijis vērts sēdēt cietumā: tikai tagad mēs tā isti izjūtam un protam novērtēt, ko nozīmē brīvība, kas ir brīvība! Vai jūs varat iedomāties, ka Aleksandrs Pelēcis, būdams jau trejzvaigžņu kavalieris, kādā vēstulē man rakstījis tā: "Nezinu, kā Tev, bet man bieži uznāk nostalgija - ilgojos pēc Antona Sāpēm!" Par Antona Sāpēm viņš bija iesaucis netālu no Taišentas, mūsu kopīgā lēģera, esošo vietu, kas krieviski saucās Antonovskaja Garj (latviski - Antona izdedži), kur senos laikos kāds izbēgušais arestants Antons, skrienot cauri taigai,

dedzinājis lapegles, kas tagad kilometru garumā atgādināja melnus, spokainus mizeņus. Pelēcis, krieviski nemācēdams, vārdu "garj", t. i., izdedži jeb izdegusi vieta tulkoja kā krievu "gore" - bēdas, garīgas sāpes. Uz turieni Pelēcis bija atbraucis no manis atvadīties, jo nākamajā dienā brauca prom uz viņam "labprātīgi" izvēlēto izsūtījumu (ne vairs arestu): Atsēdēti bija desmit gadi. Izsūtījums? Vai nu 5, vai 10 gadi, vai varbūt arī izsūtījums uz mūžu. Turp tad aizbrauca (šoreiz labprātīgi) viņa bijusi skolniece, kas Rīgā, pabeigusi ķīmijas fakultāti, devās pie viņa, tur abi apprecējās un tur arī piedzima viņu Mārtiņš. Jā, un mans virs, visai augsta ranga komūnists, agrā jaunībā Jelgavā draudzēdamies ar māksliniekiem (palaikam progresīviem cilvēkiem), arī bija iestājies sarkanajā partijā un, par kaut ko notiesāts, tika apmainīts pret kādu, kam no Padomju Savienības bija jānokļūst Latvijā. Tā oficiāli kārtoja abu valstu valdības. Maskavā Kārlis Ozols kalpoja pašam Staļinam par vienu no feldjēģeriem (tā krievi to sauca). Viņa uzdevums bija izvadāt pa visu Savienību no Staļina rokām saņemtas paketes un, savukārt, no citām vietām atvestās paketes nodot rokās Staļinam. Par akurāti pildīto darbu Ozols izpelnījies goda čekista nosaukumu un medaļu. Un vēlāk notiek tā, ka 1958. gadā es kļūstu Ozola sieva. Nenobaidieties nedz no manis, nedz no Ozola. Viņš, par spīti nosaukumam un medaļai, bija īsts goda virs. Domāju, ka tas viss man Jums jāpastāsta.

„TEV BAILES
NO MANIS, Ā?
DAŽREIZ MAN
BAILES ĀRI NO
TEVIS... SAVĀDI...
PĒDĒJĀ LAIKĀ
DZĪVOJU BAILES
PĀTS NO SEVIS...”

Piedodiet, vēl viens mazs intermecc: Taišentas pārvaldē abas ar Broņu tikām ļoti laipni uzņemtas, vienīgais brīnums viņiem bija manu dārglietu meklēšana - pie viņiem it kā tādas glabātas neesot. Bet viņi tūlīt iešot visu pārmeklēt. Mēs sēdējām un nogaidījām līdz krēslas stundai, kad dārgumu meklētājs atgriezās un pavēstīja, ka šeit tādu mantu vispār neesot un nomierinoši piebilda, ka tās noteikti atradīšoties Rīgā, Rīgas čekā. Tūdaļ uzzināsim nobeigumu. Rīgā, protams, jau pirmajā dienā devos uz "stūra māju", par ko visi draugi aprīņoja manu lielo dūšu. Kā? Kāpēc lai es neietu? Sods izsēdēts, gan tikai 5 gadi un 3 mēneši no 10 piespriestajiem, bet pārējais taču svitrots. Dārglietām eju pakaļ pēc kvīti norādītās instrukcijas. Turklāt ir arī cerība, ka saņemšu naudu, jo iespējams, ka dažām, varbūt, manām obligāciju sērijām būs jau sāktas aizdevumu izmaksas. Devos uz čekku. Pa tām durvīm gāju iekšā pirmo reizi. Uzgaidāmajā istabā pie rakstāmgalda ar tālruniem (vairākiem, droši vien, zvanišanai uz dažādām vietām vai kabinetiem) sēž eleganti, taču pārāk grezni ģērbta, gredzenota un modernī frizēta skaistule. Mana vajadzība? Tāda un tāda. Skaistule zvana. Pēc mirkļa no iekštelpām iznāk labi kopts un labi barots virsnieks - dienesta pakāpju zīmotnes nekad netiku pazinusi, jo militāris-

ti mani nav interesējuši. Pat savu brāli, Miervaldi Ziedaini, kas studēja matemātiku un mazliet vēlāk iestājās arī Latvijas kaņaskolā, kuŗu beidza kā lidotājs, es itin nicīgi nodēvēju par "mierlaiku virsnieku"! Augstais kungs palūdz no daiļavas papīra lapu, liek man uzrakstīt savu vajadzību un nosaka pienākt pēc pāris nedēļām. Mājup gājiens gan bija riebīgs. Likumu pa ielām, ne reizes neatskatīdamās, neatpēmu arī neviena paziņas sveicienu, nemaz nerunājot par apstāšanos. Redziet, cik dziļas saknes manī bija ielaidusi čeka, kāds varens spēks ir tai piemītis. Taču gan ne tik liels, ka pēc pāris nedēļām es atkal nesoļotu uz šauslīgo spīdzinājumu māju. Dzinulis nebija vienīgi mantas atdabūšana, tā jau bija pārvērtusies vairāk tainīguma un spītības neatlaidībā, kā arī par bezbailības pierādīšanu gan draugiem, gan čekistiem Es taču biju brīva! Šī, otrā čekas avantūra, sākās gluži tāpat kā pirmā, tikai šoreiz pie telefoniem bija cita, bet ne mazāk sapucējusies un izkrāsojusies daiļava, un pēc viņas zvana ienāca ģenerālis. Tik lepns mundieris un zīmotnes pat man, neprašai, lika apjēgt, ka tas ir ģenerālis. Arī viņam man vajadzēja pateikt sava nācienu iemeslu. Viņš manī burtiski ieurbās ar tik draudpilnu skatienu un tik neganti noskaldīja: "Ja vām sovetuju boļše sjuda ņe prihodjīt" (Es jums iesaku šurpu vairs nenākt), ka es lielās izbailēs izmetos ārā uz ielas un ilgi neattapos, uz kuŗu pusi skriet. Vakarā, mājās nomierinājusies, sapratu, ka es biju tikai brīva padomju pilsoņa, nevis ārzemniece. Man mans ipašums nepiederēja, kaut arī tas nesaskanēja ar likumu. □

/Turpmāk vēl/

Milda Grīnfelde,
Rīgā

FORUMS: vērojumi, pārdomas, piezīmes

VĒSTURI NOSAKA IDEJAS, KUĶĀM MĒS TICAM

Priekšvēlēšanu kampaņas noslēgumā vadošie politiķi plātījās, blefoja un drāmatiskā toni apgalvoja, ka no šīm vēlēšanām būšot atkarīga visa mūsu turpmākā dzīve. Tomēr, ja kritiskāk ieklausamies runas viru argumentos, atklājam, ka tie gandrīz neskaŗ mūsu dzīves būtiskākās problēmas. Ja arī kāda tiek skarta, tad vienpusēji un uzspēlēti, pilnīgi atrauti no mūsu daudzšķautņainās dzīves kopsakarībām. Vieni sola stabilu latu, otri - apkaŗot korupciju, trešie kliedz par demogrāfisko katastrofu, ceturtie sola izglābt lauksaimniecību, piektie - ievest Latviju Eiropā, sestie no šīs nelaiimes pasargāt, septītie - vispārēju mieru un stabilitāti (kā kapsētā), astotie - nacionālo izdzīvošanu, devītie - īstu tautvaldību un sociālo taisnību (ar vai bez Eiropas), desmitie - cilvēka tiesības utt. Tātad tās ir vienas temas partijas.

Partijas kā vienas rokas pirksti

Nemot vērā rūgto pieredzi, varam secināt, ka ārēji tik dažādās partijas ir kā viens rokas pirksti, kas katrs kairina kādu mūsu sašķeltās sabiedrības sāpīgāko vietu: sociālo jautājumu (nabadzību), nacionālo jautājumu (latvietību vai iedomāto diskrimināciju), egoistiskā jūtas (iedzīvošanās kāri), vēlmi pēc miera (ka tik nebūtu kaŗa), vispārējo muļķību un tml. Vajadzības gadījumā (pēc vēlēšanām) visi šie pirksti (partijas) savelkas vienā dūrē, kas nepārprotami vērsta pret savu tautu un visas sabiedrības nacionālajām interesēm. Tās visas kalpo kādām šaurām, savtīgām vai pat pilnīgi svešām interesēm, bet ne savas valsts vai vispārības labā. Tādējādi Latvija savas pastāvēšanas 7 gadus pārvērsta par koloniju, ko katrs ir brīvs aplaupīt un veikt genocīdu pret tās iedzīvotājiem.

Faktiski mūsu politiķu kampaņa ne ar ko neatšķirās no tik ierastās un jau līdz nāvei apnikušās zobu pastu, ko-

lajamo gumiju, bikšu ieliktniņu, prezervatīvu vai izlaidīga divesveida reklāmam. Tā kārdina, sola, uzjunda mūsu zemākās jūtas, mulķo, bet galu galā atstāj tukšumu un pagāras. Tā ir ar vēsu prātu psihologu un sociologu izstrādāta vēlēšanu tehnoloģija, kas nemaz nav domāta patiesas izvēles īstenošanai vai mūsu dzīves uzlabošanai, bet tikai esošā **Status Quo** un iesāktā politiskā kursa saglabāšanai, kā arī dažu egoistisku individu karjeras veidošanai.

Protams, partijās un ārpus tām ir arī godprātīgi, ar labu gribu un ista valstsvīra dotībām apveltīti cilvēki, bet viņi ir mazākumā un tiek izmantoti, galvenokārt, vēlēšanu pievilināšanai, bet ne laišanai pie varas svīrām. Līdz šim šie godprātīgi cilvēki nav spējuši organizēties, izvirzīt visu sabiedrību mobilizējošu ideju un tādējādi ap sevi pulcināt vērā ņemamu kustību dzīves uzlabošanai. Nav radīts pat informatīvs izdevums alternatīvu ideju popularizēšanai. Diemžēl, laiks vairs nestrādā mūsu labā: sabiedrības parāze var beigties ar tās pilnīgu iziršanu, degradāciju un bojā eju.

Dzīvojam vislabākajā pasaulē

Nē, šī pasaule nav absolūta ļaunuma, egoisma un zemāko jūtu iemiesojums, kā to reizēm cenšas mums iegalvot daži modernie filozofi un ideologi. Tā ir fašisma ideoloģija. Patiesībā pasaule ir radīta pilnvērtīgai cilvēku kopdzīvei un neierobežotai attīstībai. Ģeniālais vācu filozofs un tautsaimnieks Leibnics to postulēja tā: šī pasaule ir vislabākā no visām iespējamām pasaulēm. Tomēr, lai šajā vislabākajā pasaulē sekmīgi dzīvotu, cilvēkiem un tautām ir jāievēro daži universāli morālas dabas principi, kurus var saukt par Dieva likumiem. Ja kāda sabiedrība vai pat civilizācija šos principus neievēro, tā zaudē morālās tiesības pastāvēt un ir lemta bojā ejai. Tā izzūd bez pēdām, kā kādreiz izzuda Babilonija, senā Romas imperija u. c. Arī PSRS sabruka ne jau tāpēc, ka tajā bija sociālisms, totalitārisms vai plānota tautsaimniecība, bet gan tāpēc, ka šī sistēma (tās vadošie slāņi) morāli degradējās, tā sapuva. Pēc visa spriežot, pašlaik vēstures tiesas priekšā jāstājas visai Rietumu civilizācijai, kas smagi sasirgusi ar egoismu, parazitismu, pretdabiskām tieksmēm un bezdievību. Arī Latvija pašlaik ir šīs Rietumu civilizācijas sastāvdaļa, mūsu politiskās institūcijas un partiju sistēma ir morāli sapuvušas un intelektuāli izkurtējušas. Tās vairs nav ne glābjamas, ne reformējamas, šī sistēma ir jānomaina ar morāli pilnvērtīgāku sistēmu, kas būtu saskaņā ar Dieva likumiem. No tā būs atkarīga mūsu nākotne.

Reformas bija labprātīgas

Katru dienu masu informācijas līdzekļi pārraida ziņas par nacionālo valūtu devalvācijām, drudžainām biržu svārstībām, finanču sabrukumiem, politiskām intrigām, kariem un apvērsumiem visās pasaules malās. Nu vairs šajās kataklizmās nevar vainot ne komunistu diversijas, ne plānveida tautsaimniecības iedomātos trūkumus, jo krīzes skartajās valstīs neierobežoti valda "brīvā tirgus" sistēma un tiek veiksmīgi īstenotas, t. s., reformas. Dažas, t. s., attīstītās valstīs vēl turas virs ūdens, bet tikai tāpēc, ka to labklājību uztur lēta izejvielu un lēta darbaspēka resursi, ko tās sūknē no, t. s., mazattīstītajām valstīm, arī no Latvijas. Krīzes neskarta ir vienīgi Ķīna un dažas islama valstis, kuņas ir izvairījušās no pārlieku globalizācijas. Starptautiskā valūtas fonda (SVF) receptēm un ir saglabājušas stingru un salīdzinoši taisnīgu valsts regulēšanu ekonomikā. Starp citu, faktiski bankrotējis ir arī pats minētais SVF, lai gan tas arvien vēl turpina mūs mācīt, kā iekārtojama (likvidējama) mūsu ekonomika.

Laikam, esmu vienīgais Latvijā, kas jau 4-5 gadus savos rakstos cenšos bridināt par tirgus reformu ļaunprātību un tuvojošos pasaules finanču krīzi vai pat finanču sabrukumu. Ne jau tāpēc, ka es būtu gudrāks par citiem,

bet tāpēc, ka es šīm tendencēm uzmanīgi sekoju un negribu par to klusēt. Ja runā par gudrību, tad pat ar veselu saprātu apveltīts 4. klases skolnieks var pateikt, ka no pirkšanas - pārdošanas un spekulācijām vien nevarēs dzīvot mūžīgi. To negrib saprast tikai mūsu politiķi.

Tomēr nevar teikt, ka šo "brīvo tirgus" neprātu politiķi būtu mums uzspieduši varmācīgi. Diemžēl, jāatzīst, ka plaši sabiedrības slāņi ļāvās ātras iedzīvošanās kārdinājumiem un rūpnīcas, privatizējot infrastruktūras objektus, pērkot "lētas" ārzemju preces, patiešām lēti iztirgojot mūsu dabas bagātības, zogot, krāpjot, seksīgi dzīvojot, dzerot lētu šņabi un tml. Tas tika darīts labprātīgi, bez īpaša pamudinājuma. Tas nozīmē, ka morālais puvums skāris ne vien, t. s., eliti un kriminālstruktūras, bet arī nozīmīgu mūsu sabiedrības daļu, tāpēc sabiedrības atjaunināšanās prasis plašu pašattīrīšanos un sāpīgu garīgo vērtību pārvērtēšanu.

Sabiedrībai ir nepārprotami jāatzīst savas kļūdas un maldīgo ticību. Ja "piekrāptie" banku noguldītāji, kuri griebeja zaļi dzīvot uz pārējās sabiedrības rēķina, tagad kļuvuši par kaismīgiem 'taisnības cīnītājiem' par savu naudu, tad viņi arvien vēl neko nav sapratuši. Tad jau arī uzdzīvotājs, kas kazino notriecis visu savu naudu, var prasīt valdībai kompensāciju un saukt sevi par taisnības cīnītāju.

- Pasaules finanču sistēma ir bankrotējusi.

Latvijas bankas prezidents E. Repše paziņojis, ka finanču sabrukums Krievijā neietekmēs Latvijas ekonomisko stabilitāti. Šis apgalvojums labi raksturo mūsu politiķu "profesionalitāti" un patieso lojalitāti pret savu valsti. Arī citi politiķi uzvedas tā, it kā mēs dzīvotu uz mēness un sirgtu ar aklu nespēju saskatīt savas "dināmiskās ekonomikas" straujo augšupeju. Patiešām, lai nebūtu jādodomā un jāgremdējas savas sirdsapziņas dūksnājā, ērtāk ir "uzrakstu uz sienas" nemaz neredzēt, bet savus panākumus Latvijas ekonomikas graušanā pasniegt kā milzīgu sasniegumu. It īpaši labi tas izdodas A. Šķeļem. Un kāpēc gan ne, ja liela masu propagandas apmātā sabiedrības daļa šajā talantīgajā starptautiskā kapitāla pakalpiņā gatava redzēt savu vadoni un Latvijas glābēju?

Tikmēr pat kaismīgākie tirgus reformu aizstāvji Rietumos ir spiesti atzīt, ka finanču krīze sagrābusi ne vien Krieviju, Indonēziju, Malāziju, Brazīliju, Dienvidkoreju, Filipīnas un pat Japānu, bet gan visu pasauli, jo mūsdienu ekonomika, diemžēl, ir pārlieku globalizēta (starptautisko korporāciju interesēs), tāpēc katrs tās nobrukums izraisa ķēdes reakciju gandrīz visos pasaules reģionos. Salīdzinoši drošākas ir Ķīna un dažas islama valstis, kuņas saglabājušas lielu ekonomisko un politisko suverēnitāti (panākumu netrūktu arī Baltkrievijā, ja tā nebūtu tik izolēta). Arvien biežāk tiek runāts par pasaules ekonomikas depresiju, velkot zināmas paralēles ar Lielo depresiju 30. gados.

Vērigākie prāti gaidāmo sabrukumu salīdzina ar "tumšo laikmetu" XIV gadsimtā, kad pēc banku sistēmas sabrukuma izcēlās bāds un Melnais mēris, kas Eiropas iedzīvotāju skaitu samazināja uz pusi. Maltusa doktrīnas sekotāji pat īpaši neslēpj, ka tieši tāds iedzīvotāju skaita samazinājums (it īpaši Āfrikā un Āzijā) ir viņiem padomā. Diemžēl, mūsdienu neokolonialistu genocīds pret Āfriku var izrādīties kā pašas Rietumu pasaules nākotnes spogulis. Kas citam bedri rok, tas pats tajā iekrīt.

Pašlaik pasaulē tikai, apm., 1% finansiālā apgrozījuma ir saistīts ar reālu preču un pakalpojumu tirdzniecību. Pārējās ir vērtspapīru spekulācijas. Spekulāciju radītās finansiālās saistības (t. s., spekulācijas burbulis) 4 līdz 5 reizes pārsniedz visas pasaules kopproduktu. Tas nozīmē, ka pasaules finanču sistēma ir neglābjami bankrotējusi. Bankrotā iedzīto valstu maksāt nespēja izraisa strauju ekonomikas lejupslīdi arī citos pasaules reģionos. Kritot pieprasījumam, samazinās naftas cenas, rūpniecisko preču ražošana un lauksaimniecības produktu noietai. Lai gan Āzijā un Āfrikā pieaug bada cietēju skaits, ASV un citu rietumvalstu lauksaimnieku labība netiek pieprasīta un sapūst, sabērta lielās kaudzēs zem atklātas debess. Iepirkuma cenas krietni atpaliek no pašizmaksas. Tas draud ar bažu un pasaules mēroga epidēmijām.

Arī Latvija ir zaudējusi savu pārtikas neatkarību, jo A. Šķēles, LC un citu partiju politikas rezultātā latviešu zemnieki ir sekmīgi iedzīti bankrotā. Pārtikas rezervju valstī nav, tāpēc pārtikas veikalū "pārbagātība" var pazust dažās dienās (kā tas nesen notika Krievijā), bet ievestās pārtikas cenas pieaugt vairākkārtīgi. Bet ko nu par to - jau pašlaik lielākā mūsu sabiedrības daļa dzīvo hroniskā pusbadā.

Tā kā strauji un nepārtraukti pieaug Latvijas ārējās tirdzniecības deficīts (imports aizvien vairāk pārsniedz eksportu, turklāt eksporta struktūrai ir aplaupošs, koloniāls raksturs), tad lata devalvācija un Latvijas finansiālais bankrots ir nenovēršamas. Turpinoties līdzšinējām tendencēm (pēdējā laikā vērojams pilnīgs eksporta sabrukums), tas ir tikai tuvākā laika (dažu mēnešu, gada) jautājums. Tikai tad būs jūtama līdzšinējo "panākumu" patiesā vērtība, bet, diemžēl, tad jau būs par vēlu kaut ko glābt. Upuri būs milzīgi un bezjēdzīgi, chaoss - neapraktāms.

Līdzšinējo pasaules finanču sistēmu vairs nevar glābt, tā jāpakļauj bankrota reorganizācijai, radot jaunu finansiālo kārtību, kas balstītos uz reālās ekonomikas līdzsvarotu attīstību. Katrā valstī atjaunojam valsts regulēta nacionālā ekonomika, bet starptautiskā tirdzniecība balstāma uz abpusēji izdevīgas paritātes pamatiem, veicinot starptautiskas infrastruktūras būvniecības projektus un augstākās tehnoloģijas eksportu uz atpalikušajām valstīm.

Sākusies revolūcija pret globālismu

Mēs nekad vairs nedzīvosim tādā pasaulē, kādu to pazinām pēdējos 7 gadus. Galvenās idejas, kas dominēja šajā periodā - brīva tirdzniecība, Čikāgas parauga monetārisms, liberālās reformas, brīva konkurence, globalizācija un tml. - ir sevi izsmēlušas un pilnīgi bankrotējušas. Dzīves realitāte sagrauj egoistisku cilvēku iekaisušajās smadzenēs dzimušās ideoloģijas fantomus. Globālā spekulāciju un neokolonialisma sistēma sabruk. Protams, zem saviem gruvešiem tā vēl var aprakt tās nācījas, kas kaut kādu iemeslu dēļ neizmantos vēsturisko izdevību, bet turpinās turēties pie vecās, bankrotējušās ideoloģijas, pat bojā ejas priekšā nespējot pieņemt jaunās attīstības idejas. Lielais "Titaniks" grimst, bet daži savā apmātībā vēl turpina strīdēties par bilances līdzsvarošanu kuģa žurnālā. Pastāv nopietnas briesmas, ka grimstošajā "Titanikā" var palikt arī Latvija, jo tās patreizējie vadītāji izliekas neredzam briesmas, bet turpina sevi iemidzināt ar muļķīgajām dziesmām par sabalansēto budžetu, stabilo latu un ekonomikas

augšupeju. Protams, isajā kursā, ko viņi apguvuši Harvardas universitātē, neko citu viņiem arī nemācīja.

Tikmēr pasaulē vērojama aizvien pieaugoša pretestība globalizācijai, finanču spekulācijām un neokolonialismam. Malāzijas premjērministrs Mahathirs ieviesis valūtu tirdzniecības kontroli, noslēdzot ceļu starptautiskajiem spekulantiem, kuŗi no ārzonas salām izlaupa Dienvidaustrumāzijas ekonomiku. Mahathirs atteicies arī no SVF kredītiem un žņaudzošajiem noteikumiem. 28. augustā uzvaru nesošu divkauju spekulātiem pieteica Honkongas valūtas administrācija, pati uzpērkot akcijas biržā un nodarot spekulantiem milzīgus zaudējumus. 29. augustā arī Taivānas administrācija aizliedza savu tirgu tādiem megaspekulantiem kā Dž. Soross. Tie ir tikai pirmie soļi, ko neatkarīgi vērotāji nosaukuši par soli uz jaunas finanču kārtības ieviešanu pasaulē.

Mainīties arī globālajai finanču oligarchijai līdz šim lojālo finanču laikrakstu tonis. Tā *Neue Zuericher Zeitung* 29. augusta ievadraksts brīdina par pasaules mēroga ekonomikas recesiju, atzīst, ka sabrukumu neizdodas apturēt nevienā krīzes skartajā reģionā un tāpēc negribīgi atbalsta vērtspapīru tirdzniecības kontroles ieviešanu Trešās pasaules valstīs. *Business Week* 7. septembra ievadraksts aicina norakstīt spekulāciju radītos parādus pasaules mērogā ("nepieciešama jauna politika globālajiem parādiem"), iesakot norakstīt sliktos kredītu, veikt bankrota reorganizāciju un iepludināt financējumu reālajā ekonomikā. *London Guardian* 28. augustā, acimredzot, smeļoties no neatkarīgā ASV tautsaimnieka un politiski tiesātā Lindona Larušas idejām, aicina sasaukt jaunu Bretonvudas konferenci, lai vienotos par Franklina Rūzvelta jaunajai politikai līdzīgiem pasākumiem pasaules mērogā. Tādus citādi korumpētās Rietumu preses aicinājumus var vērtēt vienīgi kā revolucionārus (Šķēle un Repše tos, protams, novērtētu kā klaji komūnistiskus, ja tie nāktu no citu oponentu mutes, bet šajos apstākļos viņi labāk klusē).

Protams, Rietumos netrūkst arī spēku, kuŗi šo veselā saprāta pamošanos vēlētos noslēpēt. Lai novērstu uzmanību no globālās katastrofas un mazinātu dažādu līdeŗu iespējas pieņemt svarīgus lēmumus, tiek inspirēti dažādi skandāli un provokācijas. Piemēram, Monikas Levinskas lieta, teroristu akcijas pret Rietumvalstu vēstniecībām un citos "karstajos punktos", kā arī ar dezinformāciju izprovocētās ASV bombardēšanas akcijas pret civilajiem objektiem Sudānā un Afganistānā. Jo lielāks chaoss un naidis, jo grūtāk būs panākt vienošanos par jaunas, taisnīgas finanču kārtības ieviešanu pasaulē.

Provocē, skalda un valda

Līdzīgas uzmanības novēršanas un sabiedrības šķelšanas akcija vērojama arī Latvijā. Tumsonības spēki saprot, ka paliks lieki, ja sabiedrība sapratis savu patieso stāvokli, apzināsies savas kopējās intereses un spēs vienoties kopējai rīcībai. Šķelti un naidoti tiek ne vien pilsoņi un nepilsoņi, bet arī paši pilsoņi un latvieši. Šķelti tiekam ne vien pa nacionālām, bet arī ideoloģiskām, reģionālām, sociālām, reliģiskām, dzimuma, vecuma un citām pazīmēm. Šķelta tiek ne vien sabiedrība (nācija), bet arī ģimenes un pat atsevišķs indivīds, iedvešot tam perversus un šizofrēniskus sindromus.

Klasisks šķelšanās piemērs ir dažādu spēku mākslīgi inspirētā pilsonības problēma, kas kļuva par iemeslu referendumam un par vienu no vēlēšanu kampaņas pamatnostādņēm (it kā Latvijai pašlaik nebūtu svarīgāku problēmu). Visklasiskāko provokatora lomu šajā gadījumā uzņēmas apvienība Tēvzemei un brīvībai/LNNK. Jāievēro, cik daudz šīs partijas vadītāji savā praktiskajā politikā darijuši, lai iznīcinātu latviešu zemnieku, lai pakļautu izmiršanai latviskākos pagastus un mazpilsētas, lai izkropļotu izglīti-

bas sistēmu un kopā ar Šķēli sāktu likvidēt latviskās sākumskolas, lai korumpētu un pazemotu Latvijas armiju, lai panāktu Latvijas tautsaimniecības iznīkšanu (ārvalstu spekulantu, kontrabandistu un starptautiskās mafijas interesēs), lai iznīcinātu, pirmkārt, latviešu un vispār jebkādu kultūru, lai iedzītu nabadzībā, badā un alkoholismā latviešu ģimenes, lai likvidētu Latvijas ārējos sakarus, lai vājinātu Latvijas valsti un galu galā novestu to līdz ātrai bojā ejai (šos apgalvojumus esmu gatavs pamatot ar faktiem). Un tagad šie "patrioti" sāk kairināt latviešu patriotiskās jūtas (kas katrai tautai ir svētas), bet ievadot tās neauglīgā gultnē. Tātad ar vienu roku TB/LNNK vājina Latvijas valsti un tuvina tās bojā eju, bet ar otru gatavo melnos sarakstus, kuŗos ierakstīti patriotiski un nacionāli domājošie Latvijas pilsoņi, kuŗi nu dzīvo ar apzīmogatām pasēm un viltus orientieriem.

Tiem, kuŗiem pilsonības likums vēl šķiet svarīgs, paskaidroju: abi varianti, par kuŗiem balsojām referendumā, būtiski neatšķiras un abi tie ir "lienošie pilsonības nulles varianti" - pēc abiem variantiem pilsonību var saņemt gandrīz visi nepilsoņi, tikai nesen labotais variants ļauj to ātrāk saņemt pēc 1991. g. dzimušajiem nepilsoņiem, kas tik un tā savas politiskās pilsoņa tiesības nespēs izmantot līdz pilngadības sasniegšanai. Latviešu valodas apgūšana ir pavisam cita problēma, kuŗai ir maz kopēja ar formālo valodas eksāmenu pirms pilsonības iegūšanas. Bez tam referendumam nozīmē arī tautas vairākuma atbalstu "miks-tajam" vai stingrajam pilsonības nulles variantam jeb nulles varianta demokrātisku legalizēšanu (vēlāk to nevarēs pierakstīt nedemokrātiskajai vai ar viltu ievēlētajai Saeimai).

Problēma taču nav tā, vai un kā kādam piešķirama vai nepiešķirama Latvijas pilsonība. Īstā problēma ir tā, ka Latvijas pilsonībai šādā valstī nav nekādas vērtības. To apliecina arī fakts, ka tikai 7% nepilsoņu, kuŗiem jau ir visas tiesības saņemt pilsonību, to kaut kādu iemeslu dēļ ir prasījuši un saņēmuši.

Kāds labums ir no pilsonības, ja valsts savus pilsoņus neaizsargā un negarantē tiem viselemtārākās cilvēka tiesības: pajumti, pilnvērtīgu darbu, vispārējo izglītību, veselības aprūpi, sociālo minimumu un tml.? Kāds labums no pilsonības, ja valsts vadība nemaz nemēģina radīt priekšnoteikumus valsts attīstībai, bet gandrīz atklāti kalpo starptautiskā kapitāla un internacionālās mafijas interesēm, ja pati valdība veicina savas valsts ekonomisko kolonizāciju un genocīdu pret saviem pilsoņiem? Cik latviešu zemnieku palika Rīgas centrālajā tirgū pēc tam, kad pie varas Rīgā nāca LNNK un citi "nacionālisti", cik latviešu tajā periodā tika izmesti no saviem Rīgas dzīvokļiem un darba telpām, lai atbrīvotu vietu cittautiešiem? Un tagad, kad mūsu valstij draud finanču sabrukums un bads, kad jādomā par tautas izdzīvošanu un valsts celtniecības sākšanu, patriotiskākie pilsoņi ir ievilināti neauglīgā strīdā par pilsonību, kuŗai nav vērtības. Vai pret latviešiem ir bijusi vēl smalkāka un zemiskāka provokācija?

Protams, neko labu es negribu teikt arī par A. Rubiku un viņa sabiedrotajiem, kas šo provokāciju uzpūš no otras puses, provocējot krievus. Nacionālā konflikta izraisīšana ir šā režīma pēdējā cerība, lai noturētos pie varas.

Nepieciešama plaša kustība Latvijas attīstībai

Teikšu tā: vēlēšanas ir nepieciešamas, bet nepietiekams nosacījums, lai sāktu politiskā kursa maiņu. Pozitīvām pārmaiņām sabiedrības apziņā nepieciešama plaša, pozitīvu ideju virzīta kustība, kas vienotu pēc iespējas lielāku sabiedrības daļu, neatkarīgi no pilsonības un tautības. Ja salīdzina mirušo un dzimušo skaitu vien, Latvija, t. s., reformu periodā ir zaudējusi vairāk nekā 90000 cilvēku, kas ir daudz vairāk nekā Staļina laika represijās. Vēl

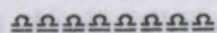
lielāki ir morālie zaudējumi. Tāpēc mēs vairs nevaram atteikties no cilvēkiem, kas var būt mūsu sabiedrotie. Atteikties vajaga tikai no nelabojamiem kriminālnoziedzniekiem, kuŗi nespēj atbrīvoties no parazitēšanas tieksmēm. Latvijas atjaunošana un attīstība prasis tik daudz darba, ka lieku cilvēku vai bezdarbnieku mums nevar būt.

Kustības iniciatoru pirmais uzdevums ir pilnīgas patiesības pateikšana sabiedrībai par to, kas ar mums noticis šajos, t. s., reformu gados. Otrkārt, ir skaidri jānorāda ceļš un jānosprauž morālie principi, caur kuŗiem mēs varam izkļūt no strupceļa. Treškārt, ir steidzami jāsāk tautsaimniecības un pamatinfrastruktūras atjaunošana, atsakoties no jebkādam neproduktīvām spekulācijām, infrastruktūras privatizācijas un apšaubāmiem eksperimentiem izglītības un veselības aprūpēs sistēmā. Spekulantiem un parazitiskajam starpnieku slānim jāļauj bankrotēt, jālikvidē mākslīgi radītie parādi, maksimāli jā saglabā un jārada jaunas produktīvās darba vietas, jā aizsargā iekšējais tirgus, jā nodrošina sociālās garantijas. Īpaša vērība jāvelta lauksaimnieciskās ražošanas atjaunošanai, lai visdrīzākajā laikā atjaunotu pārtikas pamatproduktu pašpieņemamību un novērstu badu. Vienlaikus sākama normālas tautsaimniecības funkcionēšanai nepieciešamās infrastruktūras celtniecība, šim nolūkam radot valsts kredītu.

Svarīgs jautājums ir Latvijas stratēģisko sabiedroto izvēle. Lai līdzsvarotu ekonomiskās kolonizācijas tendences no Rietumiem, būtu nepieciešams sabiedrotais Austrumos. Taču Krievija pašlaik ir sabrukuma stādijā. Krievija ir pārcietusi veimarizāciju, kas var beigties trejādi: 1) Krievijas sadalīšana nelielās, nestabilās valstiņās, 2) fašistisku spēku nākšana pie varas un krasi agresīva ārpolitika, 3) veselīgu, patriotisku spēku nākšana pie varas, pilnīga atteikšanās no, t. s. reformu kursa, valsts uzplaukums. Iespējama ir šo variantu dažāda kombinācija, kas mainās caur asiem konfliktiem vai pat pilsoņu karu. Visi varianti, izņemot trešo, Latvijai var būt ļoti nelabvēlīgi. Ņemot vērā lielo krievu īpatsvaru Latvijā un Krievijas tuvumu, mēs varam tikt ievilkti Krievijas konfliktos. Pret to jā aizsargās par katru cenu. Jebkuŗā gadījumā, Latvijai būs nepieciešama gudra un līdzsvarota ārpolitika pret Krieviju, kādu patreizējais režīms, kuŗš prot tikai klanities uz Austrumiem vai Rietumiem, nav spējīgs īstenot. Šis režīms var tikai izprovocēt Latvijai nelabvēlīgu reakciju gan Rietumos, gan Austrumos. Bezmugurkaulniekus nemil neviens, bet no sevi un citus cenošiem stratēģiskajiem sabiedrotajiem arī neviens neatteiksies. Abpusēji auglīga sadarbība, neaizmirstot savas nacionālās intereses, ir stratēģija, ko saprot katrs.

Labvēlīgass attīstības gadījumā Latvijai var būt liela nozīme tehnoloģijas eksporta un Eirāzijas infrastruktūras projektu īstenošanā. Uz to tad arī orietēsimies. □

Jānis Kučinskis,
Jēkabpili, Latvijā

VAROŅI UN NELABIE

Tas, kas no 1998. g. vasarā izlasītā paliek prātā - tātad 'izlase' puslīdz tradicionālā nozīmē - saistās ar nemitīgo labā-ļauņa cīņu, ar stirpi dažādiem varoņiem un viņu oponentiem, tāpat ar pretrunīgiem (gan ar lielo, gan mazo 'p') politiskiem apstākļiem... bet īpaši izceļas ar to, ka notikumi risinājās mums tuvās un pazīstamās vietās.

Kā pirmo jāmin vasaras sākuma 'grāvēju'. *Dējā/Dead* (Kathy Reichs, Pocket Star, 1998. g.). Tajā politiski 'korrekta' (šķirtene, reformējusies alkoholiķe, tomēr atjautīga, spēcīga, neatkarīga) varone, Temperance ('Tempe') Brennan, cenšas atklāt brutālu slepkavību sērijas noslēpumus - par spīti kollēģu (dabīgi, vīriešu) vienaldzībai, ignu-

mam. Ne pārāk gaiši ierindas policisti 'necieš 'sievietes padomus', jo tie, re, sapurina rutīnu, varbūt izraisītu jaunus izmeklēšanas variantus. Tempe pate darbojas kā forensikas speciāliste - un (varbūt pārāk!) precīzi aprakstītu viņas pētījumus morgā nevarētu 'izcept' no gaŗām ejošas ieskates; tie liecina, ka materiāls ir autobiogrāfisks (nāk no autorei 'istā darba' pieredzes).

Tik tālu viss kārtībā: tipisks pienesums jauno 'kompetento' sieviešu varoņu ģanram. Gabalu tomēr padara vēl interesantāku tas, ka darbība notiek... Montrealā! vispirms, tas ir retums: populāri, atzinīgi recenzēti ASV 'bestselleri' parasti tik tālu no publikai pazīstamām 'mājām' fonu nemeklē. Turklāt: Reicha teicami notveŗ Montrealas gaisotni, it īpaši iekšpilsētas ritmus, un veikli uzzīmē veselu šaubīgu 'tipu' galeriju. Arī tas nenāk no momenta ieskates, bet izriet no fakta, ka autore Montrealā strādājusi (un vēl periodiski tur veic forensikas darbus). Tātad: fons nav vis 'novērots', bet pietiekami baudīts uz vietas, lai grāmatā iznāktu autentisks. Un visubeidzot... grāmatas veltījums (*latviešu valodā*): "Paldies par jūsu mīlestību, Vecmama un Paps". Autore ir latviešu izcelsmes - laikam, pirmā tāda ASV 'pop' literātūras panteonā.

Ja gluži neapmierina Tempes izlēcieni - vietumis aizmāršības, vai iedomības dēļ viegli varēja notikt daudz kas ļaunāks, stāstījuma 'iekšējā balss' šad tad izplūst sikumos - cietāku riekstu sniegs autore Carol O'Connell. Viņas sērijas (pirmā grāmatā *Mallory's Oracle*, šogad *Stone Angel*, Jove Books) varone - pareizāk būtu teikt 'centrs', jo ap viņu sabiez notikumi un riņķo raibs prōtagonistu bars - ir Ņujorkas policijas serĶante Kathy Mallory. Daudz ko vairāk nedrīkst teikt, jo Malorijas nostāja un metodes (tātad, daudz kas romānu uzbūvē) izriet no fakta, ka reiz bijusi paklidis bērns, ielas zagle, bet viņu adoptējis un izskolojis vecs policists... gan pilnīgi neizdzēšot nepiedodošu, nesaudzīgu pieeju 'dzīves īstenībai'. Malerija, vārdu sakot, var būt tik pat zaglīga, kā zaglis - un, kriminālu amoralitāti pazīstot, apies 'kārtībnieku' noteikumus, ja citādi nevar tikt uz priekšu. Abām varonēm kopējs tas, ka necieš netaisnību. Abas ir kompetentas: Malorija ar datoru 'iebrauc aizliegtās vietās'. Bet Malorija nevar būt novērotāja. Viņas instinkti ved uz bistamām situācijām un tiešu rīcību. Okonelas proza ir virsotnēji vienkārša, bet psiholoģiski dziļa - turklāt *Stone Angel* pienes gotiskus elementus - un lasītāju aizvilina pavisam citā pasaulē.

Par tādu jau labu laiku pravietiski runā Aleksandrs SolĶepicins, lai gan sāk uzmākties nojauta, ka viņš meklē kaut ko nesasniedzamu, varbūt pat nebijušu. *The Russian Question* (at the End of the Twentieth Century, Harper Collins, Canada) - ir jaunākais viņa traktāts... un jāsaka skaidri: tas ne īsti uzstāda 'jautājumu', nedz dod apmierinošas atbildes. Arī tas nav pareizi. SolĶepicina mērķis nekad nav bijis: citus 'apmierināt'. Drīzāk: apnikuši viņa lielkrieviskā tvēriena parametri. Visnejaukāmais no tiem: pie krievu tautas masas bēdīgā stāvokļa, gadiem un laikmetiem ejot, 'vainīgs' vienmēr bijis kāds cits. Ja ne izvirtuši cari (kā sendienās, tā šodien) un nekompetenti ģenerāļi, tad tizla birokratija, stulbi politiķi un 'neiespējama' demokrātija. Ja ne komūnisti, tad krimināli elementi (bieži viens un tas pats). Viss tas, un daudz kas vēl - it īpaši vadoņu (kā caru, tā 'svešinieku pilnā' galma) tieksme 'jaukties Eiropas afērās', kamēr Krievijas iekšējā attīstība galīgi nolaista - 'atbildīgs' par 'labsirdīgā, strādīgā' krievu zemnieka izmantošanu, noplicināšanu. Atsevišķi nostrototi: cara Pēterļa Lielā modernizācijas gājieni: 'nodevīgais' Sv. Pēterburgas 'logs uz Eiropu'; jēdziens, ka krievu sabiedrībā var 'iepotēt' Rietumu vērtības. Lielā mērā SolĶepicins uzstājas kā stingrs izolacionists, slavofils. Arī - varbūt pašam nemanot - kā mistiķis.

Viscaur kuriozs ir tas, ka krievs pats nostādīts tādā kā nožēlojama upuŗa kategorijā. Viņš 'vienmēr klausījies pavēlēm' (vai reiz cita liela tauta līdzīgi neaizbildinājās pēc kriminālas epizodes?), nespēj organizēties (tāpēc demokrātijai maz izredzes), un arvien gaida 'rikojumus no augšas'. Tātad: modernos laikos smagi atpakaļ palicis cilvēks. Bet SolĶepicins neprasa stāvokļa izventilēšanu, radikālas maiņas; drīzāk, nepieciešama 'vecu (izteikti zemniecisku) vērtību' atkopšana, muguras pagriešana 'rietumu vīlinājumiem'. Laikam tāpēc Maskavā šī grāmatā iznākusi mazā (tikai 5000 eks.) metienā un autoru recenzenti dēvē kā 'vakardienas cilvēku'.

Lai cik cienam SolĶepicinu kā drošsirdīgu GULaga šausmu liecinieku, latviešiem tomēr derētu ievērot, ka viņš ir 1) par stipru slavu tautu apvienību, 2) pret pilnīgu Ukrainas neatkarību un 3) kategoriski iestājas par 'aiz jaunām, absurdām robežām pamesto' etnisko krievu 'tiesībām'. Ne vārda par tādu kolonistu un migrantu iepludināšanu! Arī tiem nekādas 'vainas' nav. Turklāt pavid vēl viens tendenciozs pavediens: SolĶepicins cenšas pierādīt, ka visu laiku - kā imperijas, tā padomijas posmos - Krievijas 'centrs' vairāk devis 'pierobežām', kā no tām saņēmis... un tāpēc tagad atrodas uz bankrota sliekšņa. Mēs gan teiktu otrādi: Lielkrievija vienmēr savas 'provinces' izmantojusi, izmērdējusi... un padomija pa daļai sabruka tādēļ, ka 'iekšienē' raĶoja brāķi un okupētā Austrumeiropā vairs nebija ko izlaupīt.

Ir grūti vērtēt SolĶepicinu. No vienas puses, viņa 'fundamentalisms' liekas pievilcīgs - un ir noteikti godīgāks, atklātāks, kā patreizējās Krievijas valdības dūres vicināšanas-ubagošanas mistrojūmpolitika. No otras - ja padomājam - tāds biklums ir arī tas, kas palāvis visādiem izmantotājiem un ļaunu nes ne vien krievu tautai pašai, bet arī kaimiņiem. No vienas puses šaubu nav, ka krievam steidzīgi jāsameklē pašapziņa. No otras skaidrs, ka to neatradīs kailā materiālismā, nedz arī izputējušas pagātnes atjaunošanā.

Kā viss tas noticis? Varējis notikt? SolĶepicins sniedz noderīgi 'iztulkotu' vēsturi un to izgrezno ar apgalvojumiem. Tas ir spēcīga cilvēka vērtējums. Bet sīki precīzu, līdzsvarotu, smalki niansētu pārskatu dod Keimbridžas universitātes profesors Orlando Figes grāmatā *A People's Tragedy: A History of the Russian Revolution*, Viking Books, 1997). Izmantojot nesen atvērtu arhīvu materiālus, Figes vēsi demolē aplamus 'kreiso akadēmiķu' apgalvojumus un tāpat aprāda rietumu vēsturnieku kļūdas. Neiztrūkst 'galvenie momenti', lai gan stipri nosvērtā, palēlinātā tēlojumā. Pamatīgi izkratītas notikumu aizkulises. Autora lielais panākums izriet no retas pacietības: soli pa solim viņš lasītāju aicina līdz atsevišķu cilvēku - cara, ģenerāļu, birokratu, muižnieku, zaldātu, zemnieku, politiķu, rakstuieku - gaitās, parāda, ko viņi domāja, darija (arī neizdarija) un teica, uz ko viņi cerēja, ar ko viņiem bija jāreķinājas, kādas bija sadursmes un kāpēc tās beidzās tā, kā... ar vārdu sakot, kāda bija šī trauksmainā laikmeta ikdienas dalībnieku pašu tvērienā. Jā, stāstījumā pavid arī latviešu vārdi, bet tādā lielgleznā tie nav svarīgākie. Viena aiz otras kā nagliņas izceļas prōtagonistu piezīmes, autora sameklētas privātu vēstulju krājumos, sanāksmju protokolos utt.

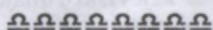
A People's Tragedy ir meistarīgi, rūpīgi salikta revolūcijas momentu kollāža, kas pārlicina: tā *bija* traģēdija. Tā saka liecinieki paši, ne autors. Bija 'revolūcija' (bet ne boļševiku). Bija arī 'demokrātija' (bet ne tāda, kādu mēdzam iedomāties). Bija 'reformas'. Bija savvērestības (un ne tikai komūnistu). Bija iespējas. Bija upuŗi. Vainīgie un nevainīgie. Labi un slikti. Bija un nebija pārsteidzoši daudz kas, gandrīz viss ar traģisku apakštoni no mūsdienu lo-

žām ieklausoties. Ejot turpu un atpakaļ no Figes uz Solžepicinu, viena lieta noskaidrojas gan: 'maiņas' (maigi-sakot), kuŗas asiņaini 'Istenoja' Leņins, līdz pamatiem noārdīja to vietu, uz kuŗu Solžepicins ilgojās atgriezties. Tā vairs nav. Likvidēja cilvēkus, no kuŗiem reiz varēja izveidoties kaut kas cerīgāks. Tādu vairs nav - un pēcnācēji tiem nevar būt.

Ir pavisam kas cits. Un izklaidei mums virsotnēji mierīgākā vidē - Tempe un Malorija. □

1998. gada vasarā

**Juris Mazutis,
Otavā, Kanadā**

LASĪTI ĻAUTIŅI 3X3 NOMETNĒ MAZSALACĀ

Gleznainajā Ziemeļvidzemes pilsētā Mazsalacā šovasar no 12.-19. jūlijam notika latviešu ģimeņu 3x3 nometne, kuŗa bija pulcējusi līdz šim lielāko dalībnieku skaitu - 380, kā arī 220 vietējo mazsalaciešu un skaņkalniešu. Visi šie lasītie ļautiņi vēlējās mācīties latvisko, pabūt labvēlīgajā 3x3 nometnes gaisotnē, smelties garīgo un fizisko spēku labvēlībā, draudzībā, saskaņā un darbīgumā, kas šeit valdīja. Nometnes izdošanos veicināja Mazsalacas novada neparastā daba - sakoptais Valtenberģu muižas un Skaņkalna parks, romantiskie Salacas krasti ar alām un klinčim, teiksmainais Libiešu pilskalns.

Nometne izdevās tāpēc, ka bija ļoti saliedēta ricības komitejas darbība un kuplā dalībnieku pulka organizētība un precizitāte. Komitejā darbojās 20 Mazsalacas nesavtīgākie izglītības un kultūras darbinieki. Sagatavojoties nometnei, Skaņkalnes pagasta padome spēja uzcelt jaunu līgojošo tiltu pāri Salacai, bet Valmieras rajona padome un tās priekšsēdētājs Kārlis Greiškalns nometnieku ērtībām sagādāja 200 jaunas koka gultiņas.

Esmu ļoti pateicīga 3x3 nometņu kustības krustmātei Līgai Rupertei un viņas dzīves draugam Arnoldam Rupertam par sirds mīlestību un lielo darbu šīs nometnes sagatavošanā un koordinēšanā ārzemēs. Nometnes trūcīgo dalībnieku vārdā pateicos rietumu ziedotājiem: Kanadā Jūlijai Baumanai un folkloras kopai "Mēs paši", Vilnim Bērziņam un viņa vadītajai Amerikas latviešu tautiskajai apvienībai Bostonā, bijušajam mazsalacietim, Latvijas Vanagu organizācijas dalībniekam Valteram Zirņim. Katru Latvijas 3x3 nometni finansiāli atbalsta arī PBLA. Paldies par to! Saņēmām palīdzību arī no Austrālijas Latvijas biedrības Melburnā, pateicoties kuŗai nometnē pabija un par sava mūža spraigāko nedēļu nosauca 12 Neretas, Zalves un Pilskalnes pagastu darbīgākie skolēni un skolotāji. ASV dzīvojošā Gunta Harvey atkal atveda savu 'krustbērnu' pulciņu no bērnu nama Rīgā. Pateicoties ziedojumiem nometnē pabija tādas ģimenes ar centīgiem bērniem, kuŗas sava sliktā materiālā stāvokļa dēļ to nevarētu atļauties.

Tradicionāli visapmeklētākā bija saturīgā ģimeņu semināra nodarbības (vadītājas Līga Ruperte, Māra Tupese un Māra Siksa). Vairas Viķes-Freibergas un Imanta Freiberga vadītājās ievirzēs "Garīgais spēks un tautas tradīcijas" lielākā vērtība bija sevi sakārtot un domāt kā izkopt savas tautas identitāti. Darbīga, domājoša gaisotne valdīja ievirzēs "Sabiedrība-politika" (Vaira Paegle, Pēteris Bolšaitis), "Dievi un cilvēki" (Austris Grasis), "Kristīgā ētika" (Anita Vārsberga), literatūra (Valija Ruņģe) un c.

No Latvijas lektoru vadītajām ievirzēm ļoti iederīga Salacas līvu novadam bija Helmi, Julgi un Daiņa Staltu vadītā "Līvu likteņgaitas un folklorā".

Rotkalšanā aizrautīgi strādāja Ineta un Vitauts Straupes, leļļu teātra nodarbībās pussimts mazo dallībnieku veiksmīgi izrādes "Glābjas, kas nāk!" sagatavošanā nodarbināja aktieri Laila un Jānis Kirmuškas.

Koktēlniecības ievirzes vadītāji Betija Strautniece un Valdis Rasimenoks kopā ar nometnes dalībniekiem atstāja dāvinājumu Mazsalacas vidusskolai, skolotājiem, darbiniekiem un skolēniem - tautu meitu un stiprinieku, veidotus ozolkokā.

Ļoti liela interese bija par dzimtu ciltskoku pētišanas ievirzi, kuŗu vadīja Nellija Nurmika un Raimonds Hermanis Brože ar palīgiem. Tā 7 dienas tika spēlēts teātris, austi, adīti, tamborēti, sportoti, gatavoti latviešu ēdieni (garšoja arī kamu, Ziemeļvidzemei raksturīgs ēdiens), dziedāti un dancoti. Nodarbības vairāk kā 44 ievirzēs vadīja 11 ārzemju, 24 Mazsalacas, 7 Valmieras un 28 lektori no citām Latvijas pilsētām. Ik dienas iznāca nometnes avīze "Atbalss".

Lieliska bija daudzo novadu tautas daiļmatu meistarību līdzdalība nometnes darbā. Viens no vissirsnīgākajiem brīžiem bija Ziemeļvidzemes jostas pasniegšana Līgai Rupertei. Jostas aušanā piedalījās vairāki desmiti nometnes darbinieku un dalībnieku idejas autores Viktorijas Puriņas un audējas Vijas Rozenbergas vadībā. Kultūras programmas varavīksni krāšņāku un daudzkrāsaināku veidoja bijušo mazsalaciešu un kino režisoru Kalvja Zalčmaņa un Anša Epnera un aktrises Līgas Liepiņas ar ģimeni klātbūtnē.

Rakstnieki Māra Svīre, Vladimirs Kaijaks un Lija Brīdaka arī ienesa patīkamus atkalredzēšanās brīžus. Klusa, emocionāli piesātināta izskanēja tikšanās ar komponistu Raimonu Paulu Liču skolā. Vakarū stundas un nikšanas nenogurstoši kuplināja Helmi, Julgi un Dainis Stalti, Ilga Reizniece, Austris Grasis un folkloras kopu "Vilki" un "Vilcenes" vadītāji Edgars Lipors un Sarmīte Sedliņa.

Nometnes kulminācija, manuprāt, bija folkloras kopas "Skandinieki" uzvedums "Kristības" ar mazsalaciešu Dreimaņu dzimtas pādītes Dārtas Ansbergas kristībām. Dārtai kūmās bija Inese Bērziņa un Zigis Miezītis.

Cieņu 3x3 nometņu kustībai izrādīja arī Valsts prezidents Guntis Ulmanis, piedaloties nometnes noslēgšanas ceremonijā un izsakot cerību, ka nākotnē 3x3 nometnes nezaudēs savu nozīmīgumu.

Nometne izskanējusi. Tajā pabijuši arī 52 dalībnieki no Rietumiem un Austrumiem. Mēs visi Mazsalacā jutāmies vienoti. Kā vērtīgāko daudzo mazsalaciešu un nometnes dalībnieku guvumu uzskatu sakārtošanos, saspārošanos un iztaisnošanos. Prieku un gandarījumu vieš arī viesu mutiskās un rakstiskās pozitīvās atsauksmes par spraigo, piesātināto vasaras nedēļu Mazsalacā. "Tās labās enerģijas un spēka, ko guvu, pietiks visam gadam," tā Egija Šustiņa, Pilskalnā. "Paldies par skaistāko nedēļu manā mūžā!" Zanda Mūrniece Saldū. "Katrai dienai spēku smeļos atmiņās par Mazsalacu. Paldies par latviskajām, sirsnīgajām, gudrajām un rosinošajām dienām," tā Anastasija Stikāne Rīgā.

Šī bija pirmā nometne, kuŗai bija arī sava mājas lapa internetā <http://valmiera.lanet.lv> - par 3x3 var lasīt vēl šodien.

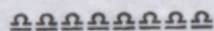
Mēs, mazsalacieši, strādājām. Gatavojamies nākošajai 3x3 nometnei Mazsalacā. Ticam, ka tā būs. Tā mums visiem ir ļoti vajadzīga. □

Inese Bērziņa,

3x3 nometnes vadītāja,

Mazsalacas vidusskolas direktore

e-mail: saletsa@hotmail.com

KAUDZĪTES MATĪSA ATCEREI

Šī gada 13. septembrī, saulainā atvasaras dienā, Rīgā, Saules dārzā, notika skolotāja un rakstnieka Kaudzītes Matīsa 150 gadu jubilejai veltītas atceres brīdis pie ozola,

kuŗu viŗš iestādija 1924. gadā, pirmās neatkarīgās Latvieŗu skolotāju konferences laikā.

Sarikojumu ievadīja Meŗaparka Attīstības biedrības priekšsēdētāja un literātūrzinātniece Saulcerīte Vīese, atklājot pēc viŗas ierosmes mākslinieka Eŗenvalda veidoto piemiņas akmeni, kuŗu no vecās, nopostītās Vecpiebalgas baznīcas drupām bija izvēlējusies arhitekte Ausma Skujīņa, tagadējās baznīcas atjaunotāja.

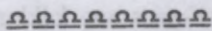
Sekoja Latvijas Rakstnieku savienības priekšsēŗa Valŗa Rūmnieka un Brāļu Kaudziŗu piemiņas mūzeja direktora Jāņa Poļa stāstījumi. Kaudzītes Matisa biogrāfijas fragmentus un dzejoļus lasīja aktieris Aivars Silīņš, dziedāja Vecpiebalgas ģīmnazijas koris Māras Bekeres vadībā, bet piebaldzēnu drāmatiskais kolektīvs uzveda rakstnieka 1880. gadā sarakstīto ludziņu "Miers mājā".

Diemžēl, slimības dēļ, pasākumā nevarēja piedalīties rakstnieks Jānis Kalniņš, kuŗš aprakstījis brāļu Kaudziŗu dzīves ģājumu romānā "Kalna Kaibēni", līdztekus veidojot plaŗu vēsturisko un tā laika sadzīves fonu.

Par piemiņas akmeņa veidoŗanas ideju un tās realizāciju īpaŗi jāpateicas Saulcerītei Vīesei, kuŗa, neskatoties uz daŗādām grūtībām, ļoti daudz darījusi kultūras darbinieku piemiņas iemūŗināŗanā.

Pasākumu organizēja Latvijas Rakstnieku savienība, Jauno dabas draugu centrs "Sauls dārzis" un Meŗaparka Attīstības biedrība. □

Saulcerīte Neilande,
Meŗaparkā, Latvijā

PAR ŒO UN TO

◊ Vidzemes jeb Matisa tirgū vārtus rotā paliela izkārtne, kur stingri rakstīti: NAKTĪ TIRGU APSARGA NIKNI SUNI. Tam kāds asprātis apakŗā pierakstījis - bez zobiem!

◊ Ir sācies skolas gads, kā ik gadu - 1. septembrī. Œogad manāms, ka samazinājies mazāko klaŗu bērnu skaits, toties tas pieaudzis vidusskolās. Latvijā jau kuŗo gadu mirstība pārsniedz dzimstību. Visumā pieaudzis vidusskolnieku skaits Rīgā, jo uz turieni vecāki no citām pilsētām un lauku rajoniem sūta savus bērnus.

◊ Rīgā ap divarpus tūkstoŗus bērnu skolu neapmeklē. Ar to nodarbojas policija, jo, acimredzot, tāda "truant officer" amata Latvijā nav. Domā, ka Œādu bērnu skaits ir lielāks par oficiālo. Œie bērni visumā nāk no nelabvēlīgām dzērāju ģimenēm un dzīvo uz ielas. Osta līmi, ubago, izspieŗ naudu no mazākajiem un jāsaŗaida, ka ar laiku pacelsies uz lielākiem noziegumiem. Nav īsti jaukas izredzes Œajā ziņā.

◊ Brīnāties par Induli Stūrānu. Viŗš 5 gadus strādāja Latvijas Unibankas galvenajā ēkā kā valūtas maiņas kasieris. Un jāsprieŗ, ka visus 5 gadus plānoja, kā banku apzagt. Pirms pāris piektdienām Unibankā pazuda daŗādu rietumvalŗu un ASV dolāru banknotes, kas, pārvērstas Latvijas valūtā, izrādījās pusotrs miljonu laŗu. Unibanka to bija paziņojusi policijai, kas neko neizpauŗa līdz nākoŗās nedēļas otrājai pusei. Pa nedēļas nogali plaŗi pārsprīdām Stūrāna ģādījumu un nolēmām, ka viŗš ar visu naudu jau ir iepriekŗ saŗemtā dzīvoklī kādā valŗī, kur, tādu naudas summu ieguldot, var no procentiem vien dzīvot cepuri kuldams. Bet Stūrāna kungam tāda vēriena tomēr nebija, jo policija viŗu notvēra tepat, Rīgā, un ap Œo vietu apcietināti jau četri citi, ieskaitot Unibankas apsardzes priekŗnieku.

◊ Kā visur pasaulē, arī Latvijā ir ērces, odi un citādi moŗķi. Ja iedzeļ aklais dundurs, tad vaina nepāriet savas

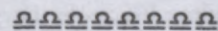
pāris dienas. Ja piesūcas ērce, var nomirt. Kā vēl vienu nevajadzīgu lietu no Krievijas ievēda jenotsuŗus, kam līdzī ieeļoja ar encefalīta bacīļiem inficētās ērces, kādu Latvijā līdz tam nebija bijis. Zināmam procentam Latvijas ērcu piemīt arī, t. s., Laima (Lyme) slimība. Pret to nav zāļu, kamēr ērcu encefalītu var ārstēt ar Gamma globulīna injekcijām, vai remantadīna tabletēm. Kad man, īsās bīksēs zāģējot sausus zarus, piesūcās veselas divas, izriju paciņu remantadīna un nekas nenotīka. Bet tā ir baīga saŗūta. Odi Latvijā, kā zināms, sevi piesaka un tāpēc ir mazāks bistami.

◊ Kā zināms, Krievijas politiķi uzskata, ka mēs mocot mūsu prāvo tikai krievīski runājoŗo tautas daļu. Luŗkova papus pat sacīja, ka mēs uzvedoties kā Pol Pots Kampučiņā. Mums, patriotiskajiem latvieŗiem, tāpēc ir visai nesaprotams, kāpēc Œie "apspiestī" cilvēki nedodas atpakaļ uz savu dzimteni. Skaits, kas no Latvijas izbraucis visu Œo ģadu laikā nedaudz pārsniedz 9000 un jādomā, ka to starpā ir krievu patrioti. 31. augustā, kā bija paredzēts starpvalŗu līģumā, slēdza Skrundas lokatora darbību un tā darbiniekiem mēneŗa laikā Latvija jāatstāŗ. Un Œie cilvēki ģatavojas piebīdroties citiem saviem "apspiestajiem" tautieŗiem Latvijā. Latvijas TV ar asarām acīs sakot, ka Krievijā neviens viŗus negāŗda, alģa nav vairākus mēneŗus maksāta, tur dzīvoklī atrast ir bezcerīģi un viŗi labprātāk palīktu Latvijā. Sīkie turklāt, eģot vietējās skolās, pat pavīsam smuki runāja latvīski. Tas liek padomāt, arī sarkanarmijas militārie pensionāri - un ģalīgi atsakos sa-prast, kāpēc viŗi te ir - nav Krievijas maksātās pensijas labu laiku saŗēmuŗi. Premjērministrs Krasts domā, ka vajadzēs viŗiem uzstādīt zupas virtuves un Labklāģības ministrs Vladimīrs Makarovs bija pie Krievijas vēstnieka pārrunāt palīdzības iespējas. Ak mēs, jauķie latvieŗi!

◊ Krievija uz Latviju atsūtījusi lielu skaitu skolas ģrāmatu, kuŗu starpā ir arī vēstures ģrāmatas, kas mums mazliet sacēla spuras ģaisā. Jo vēsture, kas tur traktēta, acimredzot, neatbīst tā objektīvam izklāstam. Nupat no Krievijas pienāca arī humānās palīdzības zāļu sūtījums. Stāsta, ka zāļu viŗiem pašiem trūkstot un arī naudas nesot, tā kā tas atkal reīz jāvērtē kā tā pati uzbāzība par viŗu tautieŗu apspīeŗanu. Hā, hā!

◊ Simpatīska ir latvieŗu centība, kuŗai bieŗi nav ne valŗsts, ne pašvaldību atbalsta. Te kāda sakopta pīls, kur ierīkota tūristu apmetne, tur kāda zeļoŗa un zaļoŗoŗa lauku sēta, par kuŗas panākumiem jāpābrīnas. Latģalē kāds cilvēks nopietni ķēries pie Œtrausu audzīnāŗanas. Œtrauss ir dzīvnieks, ko tāpat var visu izlietot kā cūku, no kuŗas, kā saka amerikāņu paruna, nelīetojams ir tikai kvīeciens. Izrādas, ka uz Œo putnu olām sēŗ papiņŗš, ne mammaiņa un tās ļoti ģreīzsirdīģi sargā. Stāsta, ka noskaitīes Œtrauss var cilvēku pamatīģi apskādēt. Audzē arī dzērvēnes, rapŗus eļļai, austersēnes un daudz ko citu. □

Laimons Streīps,
Rīgā

DIABETU ASOCIĀCIJA SAUC PALĪĢĀ

Darbs prasa upuŗus, bet tikai līdz zināmam mēŗam. Nav spēka vadīt bezpeļņas organizāciju, ja nav atbalsta un fināncēģuma. Strādāģot un vadot Latvijas Diabētu Asociācijas Aizputes nodaļu, nav vieģli. Ja nav naudas, tu esi kā ubaģs, kas tuneli lasa ģraŗus maīzes klaīpam.

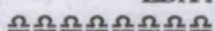
Mēs nesūkstāties par to, ka dzīve ir sliķta, tikai sakām, ka cilvēķi ir pāŗāk neīecīģīgi pret līdzcīlvēku līķteni, arī pret ļaudīm, kas atkarīģi no īnsulīna preperāģiem. Viņiem nepīecīeŗama liēla uzmanība, rūpes par veselību, lai novērstu smaģās cukurdiabēta (cukurslimības) sekas - ģangrēnu, aklumu, nāvi. Mūsu organizācijas uzdevums ir

informēt sabiedrību par šīs slimības pazīmēm un iespējamām sekām, ko tā rada. Slimība var piemēlēt kā nabagu, tā bagātu. Mūsu pilsētā - Aizputē - slimo aptuveni 80 iedzīvotāju un apkārtējos pagastos aptuveni 48 cilvēku, to skaitā 2 bērni.

Mūsu organizācija dibināta 1996. g. 27. jūlijā, tā paša gada 2. oktobrī kļuvisi par Latvijas Diabētu Asociācijas Aizputes nodaļu, kurā 28 biedri, kuŗu maksa ir Ls 3.- gadā. Nodaļas darbu vada valde ar 8 locekļiem. Tajā iesaistījušies 2 ārsti un 1 medicīnas māsa. Mūsu atbalstītāju vidū ir Aizputes pilsētas domes priekšsēdētājs P. Hanka, zonālās slimnīcas galvenā ārste I. Circene, A/S "Kurzemes Atslēgas" direktors J. Daiže, kluba vad. Dz. Kronberga un citi.

Mēs plānojam cukurslimniekiem izveidot apmācības kabinetu un biroja telpu. Šim mērķim mums ir vajadzīgi Ls 2500.-. Ar lielu pacietību gaidīsim Jūsu vēstules un ierosinājumus. Adrese: U. Bensons, Aizputē, Lažas ielā 7a - 40, LV-3456, tel. 3448207. □

Ulvis Bensons,
LDA Aizputes nod. vad.

RELIGISKĀS IZGLĪTĪBAS LABIRINTOS

Jau vēsture

Laikam ne par vienu Saeimas likuma projektu nav noritējis tik ilgstošs un komplicēts tā sagatavošanas process, kā par reliģisko izglītību. Un to var saprast, jo vairākās paaudzēs ateisma ideoloģijas garā audzinātā sabiedrība vēl līdz šai dienai nav guvusi iespēju izglīties reliģiskajos jautājumos.

Kad pēc Valsts neatkarības Latvijā pie dažādu konfesiju draudzēm sāka darboties svētdienas skolas, kuŗas pulcēja uz kristīgām nodarbībām simtiem un tūkstošiem bērnu, likās, ka tautas garīgā atmoda patiesi sākusies ar varenu intensitāti un cerīgu nākotni. Toreiz svētdienas skolas darbojās gandrīz vai pie visām baznīcām, grūti bija atrast vietu Latvijā, kur nebūtu aktīva svētdienas skola. Katrā no tām mācījās 10 līdz 100, bet dažās 300 un pat vairāk bērnu. Bērnu iedrošināti uz baznīcu sāka iet arī bērnu vecāki un vecvecāki, apmeklējot Bībeles stundas. Darbojās kristīgi bērnu kori, ansambļi, orķestri, taātŗu grupiņas.

Svētdienas skolu skolotāji mācījās paši un mācīja bērnus. Kaut draudžu īpašumi toreiz vēl nebija atgūti, bērni atrada vietu nodarbībām baznīcu sakristejās, zvanu torņos, paligtelpās, bet dažviet - bibliotēkās, klubos un skolās. Bieži vien svētdienas skolas nodarbības tika pārceltas uz citu nedēļas dienu vakariem. Tā bērni saņēma kristīgu izglītību pēc savām konfesijām interesēm savu dzīves vietu tuvumā. Šajā laikā atvēra arī vairākas kristīgās vispār izglītojošās skolas, kas bija jauns izglītības virziens Latvijā.

Kaut tajā laikā svētdienas skolas darbojās ļoti aktīvi, sabiedrībā radās interese kristīgo mācību ieviest valsts skolās, lai tās pamatu varētu apgūt visi bērni, ne tikai svētdienas skolu audzēkņi, neraugoties uz viņu konfesijām piederību. Apsekojot bērnu intereses, Kristīgo skolotāju asociācijas prezidente Laima Geikina noskaidrojusi, ka 75% skolu audzēkņi un to vecāki vēlas apgūt skolās kristīgo mācību ar starpkonfesijām ievirzi, nevis konfesijām ticības mācību. Tas izskaidrojams ar to, ka bērni bieži nāk no ģimenēm, kur vecāki katrs pieder savai konfesijai vai arī nepieder nevienai no tām.

Šim nolūkam 1993. g. izveidoja Starpkonfesijām kristīgās izglītības kolēģiju, kuŗā tradicionālo kristīgo konfesiju vadītāji nozīmēja konfesiju pārstāvjus. Par kolēģijas vadītāju ievēlēja Veru Volgemuti, ko ieteica Romas

katoļu archibīskaps Jānis Pujāts (par to saglabājušās publikācijas presē). Starpkonfesijām kristīgās izglītības kolēģijas nodoms bija izveidot kopīgu mācību programmu visām tradicionālajām kritīgajām konfesijām, strādājot kopīgi un dodot no katras konfesijas labāko un nozīmīgāko, ko attiecīgā konfesija uzskatītu par nepieciešamu (šāda pieredze vērojama Lielbritānijā un citur). Arī skolotāju sagatavošanai bija izstrādāts priekšlikums, vienojoties par to, ka katra konfesija ieteiks savus skolotājus, bet to pienākums būs pasniegt kristīgo mācību skolās, ievērojot neitralitāti un toleranci, neuzspiežot savas konfesijas specifiskās dogmas.

Vēl Izglītības ministra Jāņa Vaivada laikā kolēģijas locekļi kopā ar LU un Latvijas pedagoģisko augstskolu pārstāvjiem tikās Izglītības ministrijā, lai uzsāktu risināt jautājumus par kristīgās mācības skolotāju sagatavošanu.

Drīz pēc tam Starpkonfesijām kristīgās izglītības kolēģija organizēja plašu Starpkonfesijām kristīgās izglītības skolotāju konferenci, kuŗā piedalījās kristīgi skolotāji ne tikai no Latvijas, bet arī no Lietuvas un Igaunijas. Tā notika Romas katoļu baznīcas Garīgā semināra telpās un atspoguļoja gatavību kopīgi strādāt visu konfesiju skolotājiem.

Tācu vienā no 1994. g. jūlija apspriedēm, kuŗā piedalījās lielāko tradicionālo kristīgo konfesiju vadītāji un Starpkonfesijām kristīgās izglītības kolēģijas pārstāvji, Romas katoļu Baznīcas vadība savas domas bija mainījusi, iestājoties tikai un vienīgi par konfesijām ticības mācību. Toreiz apjuka pat archibīskaps Jānis Vanags, lūdzot atstāt spēkā esošo koncepciju, piedāvājot Romas katoļu Baznīcai savas konfesijas ticības mācību pasniegt pēcpusdienās, bet vienošanās netika panākta. Starpkonfesijām kristīgās izglītības kolēģija toreiz arī izbeidza savu darbību.

Tā "Likumā par reliģiskajām organizācijām" sākuma variantā vienkāršākais projekts par kristīgās mācības pasniegšanu valsts skolās un skaidrais likuma projekts pamazām pārvērtās gandrīz līdz nepazīšanai, jo katrs pants un tā daļa tika saskaņots un par tiem tika diskutēts ne tikai Saeimā un tās komisijās un frakcijās, bet arī lielāko un mazāko konfesiju pārstāvju apspriedēs. Presē varējām lasīt kristīgus un ne tik kristīgi paustus viedokļus šajos jautājumos.

Jāatzīst, ka jau toreiz, ieklausoties viedokļos bija pilnīgi skaidrs, ka galvenā problēma visās šajās diskusijās bija absolūta profesionāla nekompetence reliģiskās izglītības jautājumos. Valdija emocijas un bailes izrādīt savu zināšanu trūkumu. Domāju, ka tas bija galvenais iemesls, kāpēc pieņemtais likums Par reliģiskajām organizācijām paredzēja skolās mācīt konfesijām ticības mācību.

Šodienas aina

Tācu prakse liecina, ka likums nekādi nespēj funkcionēt mūsu multikonfesijām vidē. Latgales zonā, kur dominējošā ir Romas katoļu Baznīca, likumu realizēt skolās ir vienkāršāk. Tācu arī Latgales zonā dzīvojošie citu konfesiju bērni un viņu vecāki vēlas apgūt kristīgo mācību, kas viņiem, diemžēl, ne vienmēr ir pieejama.

Vēl sarežģītāka situācija veidojas pilsētās. Mācību procesa laikā izkārtot skolās stundas atbilstoši likumā paredzēto bērnu grupu formēšanai ir praktiski nepieejami. Ja klasē mācās vairāku konfesiju bērni, tad dalīt tos vairākās grupās nav iespējams ne tikai telpu trūkuma dēļ, bet arī konfesijām skolotāju problēmas dēļ. Jāņem vērā fakts, ka bez 5 tradicionālajām konfesijām Latvijā darbojas vēl citas konfesijas, kuŗas, ievērojot konstitucionālo likumu "Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi", izvirza savas prasības pēc reliģiskas izglītības. Viņi vēlas bērniem mācīt savu ticības mācību, nevis ētiku, un viņiem ir tiesības to pieprasīt.

Izglītības un zinātnes ministrija, apkopojot 1997./8. m. g. rezultātus ar reliģiskās izglītības stāvokli valstī, secinājusi, ka no 1028 skolām valstī tikai 194 skolās bērni izvēlējušies mācīties konfesionālu ticības mācību, kas sastāda tikai 4% no visiem skolu audzēkņiem. Šie fakti rosināja Izglītības un zinātnes ministriju pārņemt iniciatīvu un domāt par tiem 96% skolu audzēkņu, kas joprojām paliek bez jeb kādas reliģiskās izglītības iespējām.

Šim nolūkam 1998. g. ar Izglītības un zinātnes ministra rīkojumu tika izveidota Reliģiskās izglītības konsultatīvā padome, kuŗas sastāvā bez Izglītības ministrijas pārstāvjiem iekļauti arī tradicionālo kristīgo konfesiju izvirzīti pārstāvji, LU Teoloģijas fakultātes pārstāvis, Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas Kristīgās Akadēmijas pārstāvis, Latvijas Bībeles biedrības pārstāvis u. c. Lieki būtu atzīmēt, ka visi pieaicinātie pārstāvji ir piederīgi kādai no Latvijā esošajām kristīgo konfesiju baznīcām. Turklāt jāatzīmē, ka vairums no viņiem guvuši iespējas izglītoties vai arī papildināt savas reliģiskās un pedagogiskās zināšanas ievērojamākās un respektablākajās pasaules teoloģiska rakstura universitātēs, institūtos un koledžās, gūstot plašus un vispusīgus priekšstatus par reliģiskās dzīves un reliģiskās izglītības norisēm Eiropā un pasaulē.

Diemžēl, ne visu konfesiju izvirzītie pārstāvji spēj izprast reālo situāciju valstī un mūsu skolēnu vajadzības un intereses. Arī konfesiju vadītāji joprojām 'apvienojas' par to, lai atkal no jauna katrs paliktu pie savas konfesijas šaurajām interesēm, un arī to var saprast, redzot vāji funkcionējošo baznīcu tiešo uzdevumu - nodrošināt bērnu audzināšanu draudžu svētdienas skolās un kristīgo jauniešu nodarbībās.

Kādu izglītību 21. gadsimtā?

Strādājot pie jaunā likuma projekta par reliģisko izglītību, vispirms būtu jāraugās uz reliģiskās dzīves ainu Latvijā, Eiropā un pasaulē, un šādā nākotnes perspektīvas skatījumā jāmēģina prognozēt reliģiskās izglītības mērķus un uzdevumus - jau 21. gadsimtam, kuŗā mūsu bērni un mazbērni dzīvos. Katra paaudze saskaras ar savādāku pasauli, tāpēc, lai tā veiksmīgi spētu pielāgoties jaunajiem apstākļiem un videi, arī izglītošanas un mācīšanās metodēm jābūt elastīgām, atbilstošām laikmeta iezīmēm. Pastāv daudz izglītības definīciju, bet viena no tām skan sekojoši: "Izglītība ir kultūras nodošana no vienas paaudzes nākamajai", ar apzīmējumu "kultūra" saprotot sabiedriskās zinātnes, vēstures, ētikas, estētiskās un garīguma kopumu. Ja šī pāreja nav veiksmīga, sabiedrība nenovēršami ieslīgst barbarismā. Ja mēs nododam kultūru nākamajai paaudzei nemainīgā veidā, progress izpaliek.

Šodien mēs redzam, ka reliģiskai izglītībai mūsu valstī, tāpat kā jebkur citur pasaulē, nepieciešams ierādīt nozīmīgu lomu jauniešu morāles normu veidošanā un izpratnē, jo morāles normas tieši balstās uz reliģisko pārliecību, jo reliģija arī ir dzīves jēgas un mērķa meklējums. No tā izriet, ka reliģiskā izglītība palīdz jauniešiem atrast viņu dzīvēs jēgu un mērķi, kas tieši šodienas apstākļos tiem nepieciešams.

Varbūt no šī redzes viedokļa reliģijas mācība varētu kļūt par vienu no visnozīmīgākajiem mācību priekšmetiem mūsu skolās.

Līdzšīņējo gadu pieredze rāda, ka jaunieši vidusskolās ar lielu interesi apmeklē reliģijas mācības stundas, ja tās pasniedz erudīts, jauniešu pieņemts skolotājs. Piem., Rīgas Humanitārajā ģimnāzijā Vijas Virtmanes vadītās reliģijas mācības stundas apmeklē gandrīz visi vidusskolēni, sajūtot atvērtību un gatavību jauniešiem aktuāliem garīgās dzīves jautājumiem.

Šodien mums jāuzdod jautājums - vai 21. gadsimts būs materiālisma vai garīguma gadsimts, un atbilde jā-

meklē pašiem sevi. Veltīgas ir konfesiju vadītāju bailes par to, ka izejot no Baznīcu kontroles, skolās reliģijas mācību pasniegs ateistiski orientēti vai jaunām reliģiskām kustībām piederīgi skolotāji. Tikpat droši mēs varētu apgalvot, ka šādi skolotāji varētu savu ideoloģiju propagandēt citās mācību stundās: vēsturē, literatūrā, bioloģijā u. c. Par to, lai šādi pārkāpumi nenotiktu, ir atbildīgs katras skolas direktors un rajona Valsts skolu inspekcija.

Reliģiju pētnieki prognozē, ka 21. gadsimtā kristīgā Baznīca atradīsies zem liela spiediena. Lai saglabātu savu kristīgo identitāti, kristīgām baznīcām būs aizvien vairāk jāsadarbojas, uzsvērot ekumēnismu.

Tad jājautā, kāpēc šodien mēs baidāmies uzsākt šo ekumēnisko sadarbību? Vai svarīgāka par dažām dogmatiskām detaļām nav pati kristīgā vēsts? Jēzus mūs neaicināja kļūt par luterāņiem, Romas katoļiem vai baptīstiem. Viņš mūs pat neaicināja kļūt par kristiešiem, bet aicināja sekot Viņam: "Es esmu ceļš."

Sociologi paredz, ka 21. gadsimtā reliģiskās izglītības programmās vajadzēs ietvert visas pasaules reliģijas, jo mūsu planēta aizvien vairāk kļūs par "mazo pasauli", lētākiem un ātrākiem kļūstot komunikācijas līdzekļiem. Jau tagad nepieciešamas tikai dažas stundas, lai nokļūtu jebkuŗā zemes nostūrī, bet telefona un interneta savienojumus varam saņemt jau minūtes laikā. Mēs varam teikt, ka jau tagad ikviens planētas iedzīvotājs ir mūsu kaimiņš, pret kuŗu mums jāizturas ar izpratni, toleranci, spēju ciņnit un saprast viņu ticību. Tas viss nepieciešams, lai nākotnē mēs spētu dzīvot mierīgā pasaulē. Par šādu reliģiskās izglītības koncepciju iestājās arī Eiropas Savienības dalībvalstis.

Nopietns drauds 21. gadsimtam ir arī aizvien spēcīgāk sevi piesakošais materiālisma vilnis, tāpēc vēl jo vairāk jāuzsver nepieciešamība reliģisko izglītību pasniegt mūsu bērniem iespējami plašāk un atvērtāk, sagatavojot viņus visām tām grūtībām, ar kādām viņiem nāksies saskarties nākamajā gadsimtā.

Kristietība vienmēr bijusi cieši saistīta gan ar "sirdi", gan arī ar "prātu". Svētajam Pāvilam, kas bija ortodoksālais jūds, Evaņģēliju vajadzēja izskaidrot neebrejiem, lai to padarītu saprotamu pagānu pasaulē, kuŗā dominēja grieķu filozofija. Tas bija grūti. Bija nepieciešmi gadsimti, lai kristietība izplatītos, taču tā guva panākumus.

Šodienas apstākļos mēs saskaramies ar jauna veida barbarismu, ar jaunu pagānu imperiju, un atkal ir pienācis laiks **kristiešiem domāt par savu atbildību**. Līdzīgi, kā tas vērojams ne vienā vien pēcsociālisma valstī, arī pie mums Latvijā Baznīca atturīga eruditam, atvērtam dialogam ar sabiedrību par reliģiskās izglītības jautājumiem.

Taču gribētu izteikt cerību, ka mūsu Valsts un Reliģiskās organizācijas atklātā dialogā atradīs kopēju vienošanos un sadarbības iespējas bērnu un jauniešu reliģiskā izglītošanā un kristīgā audzināšanā.

Līdzīgi dialogi reliģiskās izglītības jomā starp Valsti un Baznīcu risinās visā pasaulē. Atsevišķās valstīs tie ilgst gadu desmitiem, kamēr tiek panākta vienošanās. Cik ilgs laiks vēl būs nepieciešamas Latvijā? □

**Mag. Paed. Vera Volgemute,
Izglītības un zinātnes ministra padomniece
reliģijas un ētikas jautājumos, Tieslietu ministrijas
padomniece reliģiskās izglītības jautājumos un
Reliģijas lietu Konsultatīvās padomes atbildīgā
sekretāre**

~ ~ ~ ~ ~

Laipni lūdzam līdzstrādniekus šai nodaļai rakstus sūtīt nemitīgi, lai varam pakārtot to laicīgu ievietošanu.

Redakcija

LATVIAN-RUSSIAN RELATIONS: OMINOUS SIGNS

John Eichmanis, BA, MA, Mphil,

Vice-President, Latvian National Federation in Canada,
Member of the Board of the World Federation of Free
Latvians

Latvian-Russian relations deteriorated in March 1998 to the point where the Russian government proposed economic sanctions against Latvia (David Hoffman, "Yeltsin Threatens Latvia with Economic Stick", *Washington Post*, April 9, 1998. Also see, Associated Press, as reported in *The Washington Post*, March 7, 1998, "Russia May Limit Trade with Latvia", John Thornhill; and Matej Vipotnik, "Russia: PM vents anger at Latvia", *The Financial Times*, March 7, 1998.), reminiscent of the Soviet Union's attempt to impose economic sanctions against Lithuania, when it defied Gorbachev and declared independence from Moscow in 1990. This continuation of Soviet style methods to bring, what Moscow perceives to be recalcitrant republics, back into line, supports the view that Russia, far from pursuing a democratic and cooperative foreign policy with its neighbours, has adopted a revisionist zero-sum foreign policy that seeks to intimidate and coerce in order to reassert a sphere of Russian influence over the space of the former Soviet Union, including the Baltics (See, Stephen J. Blank, "NATO Enlargement and the Baltic States: What can the Great Powers Do?", Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, November 18, 1997.) Russian Behaviour bodes ill for Latvia, and the other Baltic states, and may result in a further deterioration of Russia's relations with NATO and the U.S. in the future.

Russia's most recent hostile rhetoric against Latvia was prompted when police dispersed mostly Russian speaking pensioners demonstrating in front of the Riga City Council on March 3 (The Helsinki newspaper *Helsingin Sonomat* of May 10, 1998, claims that there were large number of former Soviet officers who participated. It goes on to state that these individuals receive a military pension from Moscow and a civil pension from Latvia, but now want an increase in their civil pensions, despite being only in Latvia a year.). The demonstration had been called by a local Russian language newspaper, but without anyone first obtaining a legal permit, as is the procedure in most countries. The resulting incident was filmed by a Russian television crew and showed on Moscow television. Accusations of human rights violations were hurled at Latvia. Prime Minister Chernomyrdin, Foreign Minister Primakov stating that this incident is as a "fragrant violation of basic human rights". Luzhkov even arranged to go to the Latvian embassy in Moscow to protest along with a few hundred protesters. His comments that Latvia could be likened to Pot Pol's regime in Cambodia drew these comments from one commentator:

"They distorted reality so outrageously that they could only be part of a residential campaign that will be based on nationalism, bullying and great-power nostalgia - dangerous in a country where many people still haven't come to terms with the loss of empire (Fred Hiatt, 'No place for Appeasement', *Washington Post*, April 5, 1998. In contrast to the hysterical outbursts from Russian politicians, several Russian newspapers reported the event in more moderate tones, pointing out that the pensioners had been in the wrong by not obtaining a permit, while another newspaper stated that the motive for the demonstration had not been related, but to complaints about living conditions. See, *The Current Digest of the Post Soviet Press*, Vol. to. no 10 (1998), p 6.).

Then on April 6, the synagogue in the old part of Riga was bombed, causing some damage but not destroying the building (*Baltic Times*, April 9-15, 1998). This incident came on the heels of the commemoration ceremony organized by the survivors of the Latvian Legion (*Baltic Times*, March 19-25, 1998), a Waffen SS unit that had been created by the Nazi occupiers of Latvia in 1943, made up of conscripts who were sent on the Russian Front. Accusations of the revival of fascism were reported in the foreign press (*Diena*, March 21, 1998) particularly the Moscow press (See, *The Current Digest of the Post-Soviet Press*, Vol 50, No. 11 (1998), p. 24. Also see, *Diena*, March 21, 1998). There were even attempts to link the Latvian Legion with the Holocaust (The issue of participation in Baltic Waffen SS units was not a basis for exclusion from entry to the U.S.. See, memo from Robert J. Cerkery, Coordinator for Europe, U.S. Displaced Persons Commission Headquarters, to All Senior Officers and Staff, 28. Nov., 1950.). No one had bothered to do any research on the subject, which if it had been done would have disclosed that the Latvian Legion had been formed in 1943, a year after the Germans finished exterminating Jews (For a history of Nazi atrocities in Latvia and the part played by Latvians, see Andrievs Ezergailis, *The Holocaust in Latvia, 1941-1944; The Missing Centers*, Historical Institute of Latvia in association with the U. S. Holocaust Memorial Museum in Washington, D. C., 1996.). But, both incidents played to the press, which had its intended effect - a public relations disaster for Latvia. German Chancellor Kohl and President Chirac both condemned Latvia while visiting Yeltsin, prompting *The Washington Post* to ask whether this was really the appropriate place to disclose such sentiments (Editorial, "Russia and Latvia", *Washington Post*, April 14, 1998).

Then, if these incidents were not enough, there was another bombing on the 6th of April, this time near the Russian Embassy. Of course, The Russian embassy had duly warned some weeks before that such an incident could take place, and, as if by order, it did (*Baltic Times*, March 19-25, 1998). If aimed at the Embassy, it was a poor effort, since the bomb went off across the street in a nearby park and damaged a few cars belonging to the Russian Embassy (Republic of Latvia, Ministry of Foreign Affairs, *Current Latvia: Information Bulletin*, April 6-14, 1998). In the view of the editor of the Russian language newspaper that had called the March 3, demonstration, "The bombs in front of the synagogue and the Russian embassy were provocations the purpose of which was to generate hate against Latvia" (*Helsingin Sonomat*, May 10, 1998).

A blacker picture of Latvia could not have been produced: a country apparently rife with anti-semitism, fascism, human rights violations, and terrorist acts. But what purpose do these incidents serve? Why would Latvians seek to create such a negative image? What local goals, or strategic interests do these incidents serve the Latvian people or the state? Clearly none. At a time when Latvia seeks to join NATO and the European Union, such incidents were not likely to win Latvia friends in these organizations. More likely, by alienating the West, such incidents could only isolate Latvia. Is this not what Russia wants?" (The editorial in the *Central European Business Weekly*, including the old town synagogue bomb and the blast outside their own embassy at two in the morning which caused no injuries.) As Paul Goble points out: "If Western countries do not recognize Russia's strategy, the countries around Russia's periphery will find themselves in ever greater difficulties - political and economic" (*Baltic Times*, April 16-22, 1998).

Given the stakes involved, it is important to look at the Russian accusations more closely. Take anti-semitism.

With only a few thousand Jews left in Latvia, whose condition is no better and no worse than the rest of the population, they have not become a visible element in the country's social, political and economic life. The Israeli Ambassador to Latvia, Mr. Ben-Hur, has stated that there is no officially sanctioned anti-semitism in the Baltic States and Mr. Peter Krupnikov, the leader of the Riga Jewish community has stated that Jews in Latvia are not threatened (Mr. Grigory Krupnikov told the Baltic Sea States Human Rights commissioner that the Jewish Community was not particularly threatened and that such incidents could have taken place in Sweden or Denmark. *Latvijas Vēstnesis*, April 17, 1998 (<http://www.lv-laiks.lv/raksti/1998/106/d.htm>)).

What about fascism? There has not been a history of broad public support for fascism in Latvia. In the late thirties, there was only a small group of followers of fascism. This group was outlawed, along with other parties, during the authoritarian regime of Kārlis Ulmanis. Some adherents to German fascism can be found during the German occupation, but Latvia was not fertile ground for any German ideology, given the fact that Germans historically were associated with Latvian serfdom and repression over several centuries. Those who were conscripted and fought in the Latvian Legion were largely patriotic and politically naive young men who thought they could do something to save Latvia from Communism and the Soviet Union. Most had probably witnessed the deportation of family and friends during the Soviet Union's first occupation of Latvia in 1940, and vowed not to have that experience repeated. After the war, most spend a period in the gulag for their naivete. To suggest that today these men in their 70s and 80s wish to revive fascism seems far-fetched (This is the view of Antonina Lebedeva writing in the *Russkij Telegraf* of March 19, 1988, as quoted in *Diena*, March 21, 1998. Of course, as in many European countries and even North America, Nazi propaganda can entice the uneducated and the unemployed into acts of terror and recklessness. Latvia is not likely to be any more immune from such individuals. An organization that takes its name from the pre-war fascist organization Pērkonkrusts (Lightning Cross) has appeared, though its membership and objectives are unknown at this time.). This is not to deny that there were some Latvians who participated in the Holocaust, a fact that is not fully appreciated by Latvians. But, then so did a variety of other nationals in other German occupied countries. Latvia is not the only country that must deal with the tragic legacy of Nazi occupation.

Russia has persisted to accuse Latvia, and Estonia, of gross human rights violations in its treatment of "Russian speakers". It is the only country to do so. The United Nations, Council of Europe, the Organization of Security and Cooperation in Europe, the U.S. State Department have all confirmed that no such violations take place (Hans-Dieter Lucas, "The Baltic States in Europe: Problems and Prospects". *Aussenpolitik*, No. 2, 1997). As in most countries in transition, there are weak laws and an inadequate understanding of civil and human rights principles and how to implement them. Yet, one only has to compare Russia's adherence to those standards to be disabused of the notion that Russia has anything to teach Latvia about how to adhere to those standards. By comparison, Latvia's human rights record is admirable under existing Latvian conditions.

Finally, there is question of terrorism. While bombings have taken place in Latvia, they have been usually associated with mafia structures seeking some sort of retribution for wrongs done by one group against the other. In most cases there have been even assassinations. However, these recent bombings reveal a different pattern. The da-

mage to property has been relatively minor, particularly in the case of the bomb that went off near the Russian Embassy. The Embassy was not really damaged. More importantly, no seemingly politically motivated act of terrorism has resulted in a loss of life. If we compare the terrorist acts committed by the IRA or the Basques, we find that the pattern of violence of these ultra-nationalists is different. They seek to cause as much property damage as possible, and are quite prepared to accept and condone the death of innocent bystanders. The pattern of violence in Latvia is very different from that of what could be called typical ultra-nationalists. These appear to reflect a more conscientious and considerate view of property and human life, and appear to be atypical for ultra-nationalists. It is interesting to note the comments of Emanuelis Zingeris, member of the Lithuanian Parliament, who stated that

"the Russian government's intelligence services are actively promoting ethnic conflict and social unrest in Latvia and Lithuania in an attempt to destabilize them and make them look less attractive for intergration in the West"

(RFE/RL News Release, Washington, D. C., April 2, 1998. "Lithuanian Legislator Says Moscow Stokes Conflicts In Baltic States". The editor of the Russian language newspaper in Riga *Panorama Latvii* surmised that the bombings were the work of Russian nationalist extremist elements such as the "Limonov faction or neo-bosheviks or ultra-rightists." *Helsingin Sonomat*, May 10, 1998.)

Ultimately, the question that needs to be asked is - whose interests do these incidents serve, Latvia's or Russia's? If Latvian citizens are purposely engaging in an attempt to create a bad public image for Latvia, then these individuals are profoundly out of tune with Latvia's national interests. If they misguidedly believe they are patriots, then they are fooling themselves and are out of touch with reality. While it is difficult to be conclusive about these 'terrorist' acts, they clearly are not sanctioned by the Latvian government nor by the people of Latvia, Latvian or 'Russian speaking'.

Subsequent to these events, a flurry of activity in Latvia and abroad has occurred to lessen the rupture in Latvian-Russian relations. President Clinton wrote a letter to President Ulmanis of Latvia and President Yeltsin urging both sides to enter into a dialogue (Embassy of Latvia, Washington, D. C., *Press Release*, April 14, 1998), and Prime Minister Persson of Sweden went to Latvia to give it moral support. The ruling coalition in Latvia has agreed to the recommendations of the OSCE High Commissioner for National Minorities, Max van der Stoep to change the citizenship law that would allow a quicker naturalization of non-citizens and to give citizenship to children of non-citizens born in Latvia since 1991 (Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Latvia, *Current Latvia*, April 20-27, 1998 (<http://www.mfa.gov.lv/mfa/pub/news/cur/CUR245.html>)). Even during his most recent visit in April, the Commissioner confirmed that he is not aware of any systematic discrimination (The interesting question in this context for the European community and the OSCE is why it is inappropriate for Latvia to deny citizenship to children born in Latvia of non-citizens, but such a policy is seemingly permissible for Germany. It is interesting to note that Germany's ruling Christian Democrats have rejected a proposal to alter the country's citizenship law to allow children born in Germany of immigrant parents to gain citizenship. William Drozdiak, "Kohl Government Rejects Citizen Law Reform", *Washington Post*, March 28, 1998.) Similar views were expressed by Ole Espersen, Commissioner for systematic discrimination. (*Latvijas Vēstnesis*, April 17, 1998 (<http://www.lv-laiks.lv/raksti/1998/106/d.htm>)). The OSCE and NATO members have condemned the use of sanctions by Russia against Latvia and have

urged diplomatic dialogue as the means to resolve the differences (Jan de Weydenthal, "Latvia: Russian Threats Prompt Reactions," RFE/RL, April 10, 1998 (<http://www.rferl.org/nca/features/1998/04/F.RU.980410131632.html>)).

Yet, despite the best efforts of Latvia to bring the crisis to an end and to try to find a way to have a dialogue with Russia (Maris Riekstiņš, State Secretary in the Latvian Foreign Ministry went to Brussels to talk with Russia's Deputy Foreign Minister, Avdejev. The talks were inconclusive. *Latvijas Vēstnesis. op.cit.* It is interesting to note that Mr. Avdejev has taken a much harder position towards Latvia than Primakov. Avdejev does not accept Latvia's conformity with 'international standards with respect to minorities as being enough to satisfy Russia'. Edvins Iņķēns recounting his conversations with both, as reported in *Latvijas Vēstnesis*, April 17, 1998 (<http://www.lv-laiks.lv/raksti/1998/106/att.htm>), evidence indicates that Russia is not prepared to enter into such a dialogue. Russia is clearly intent on bullying Latvia. Yevgeny Primakov, Russian Foreign Minister, told a meeting at the Moscow State Institute of International Relations that in regard to its relations with Latvia, Russia will "use its size and power to insist that Russia's smaller neighbours conform to its demands." He also invoked, what has now become an established Moscow doctrine in relation to its so-called near abroad, namely that Russia has a right to protect 'our people' in foreign countries (*Russia Today*, "Bear is Back in Latvia Relations", April 23, 1998). Primakov's words were echoed by Yeltsin's spokesperson Sergei Yastrzembsky, who stated that Latvia's changes to its citizenship law in conformity with the recommendations of the OSCE were not sufficient to alter Russia's plans to punish Latvia economically (Associated Press quoted in *The Washington Post*, April 23, 1998).

Thus, we return to the issue of whose interests do these incidents serve? An answer to this question leads to a consideration of Latvia-Russian relations since the restoration of Latvian independence in August of 1991. As one analyst has remarked:

Since the restoration of Baltic independence, even a Russia in transition to democracy has given numerous indications of a desire to impose her will on the democracy and ensure that it remains within her sphere of influence.

(A. Thomas Lane, "The Baltic States, the Enlargement of NATO and Russia", *Journal of Baltic Studies*, Vol. XXVIII, no. 4 (Winter 1997))

At that time, some 40,000 Russian troops were still stationed there, and Russia controlled its early warning radar station at Skrunda, which it still wants to keep operational despite an international agreement that it should be disbanded in 1998, as well as a communications monitoring station near Ventspils. For Latvia to claim its independence and sovereignty, the troops had to leave as quickly as possible. Yet, despite the fact that this was the Kozyrev's watch at the Russian foreign ministry and the 'romantic' period in Russia's relations with the West, a troop withdrawal treaty was not signed until August 1994. Only after the intervention of the U.S. and the Russian expectation that it would gain financially from the agreement persuaded Russia to sign. The ostensible reason for the delay was Russia's insistence that Russians and then expanded to include all 'Russian speakers' be given automatic citizenship. Initially, Russia expected that the West would assist Russia in forcing such a policy on Latvia, but the West refused and allowed a sovereign state to decide its own laws, through various international and regional organizations sought to guide Latvia's citizenship policy. By this time, the Kozyrev honeymoon with the West was largely over and Russian policy toward Latvia and the Baltics came to be viewed through Russia's policy toward the

'near abroad', the newly independent states of the former Soviet Union (For an analysis of this period and the turn towards a hardline Russian foreign policy under Primakov see, Leszek Buszynski, "Russia and the West: Towards Renewed Geopolitical Rivalry?" *Survival*, vol. 37, no. 3, 1995; James H. Brusstar, "Russian Vital Interests", *Strategic Forum*, Institute for National Strategic Studies, November 6, September 1994.).

The outward expression of this policy was Russia's insistence at various international fora and in its press that Latvia, along with Estonia, was systematically abusing the human rights of Russian speaking inhabitants of Latvia. The number of different organizations with a human rights remit that have visited Latvia must have broken some sort of international record: the United Nations Human Rights Commission, The Council of Europe, the Organization of Security and Cooperation in Europe's National Minorities Commissioner, the Council of the Baltic Sea States' Human Rights Commissioner, not to mention the U.S State Department, as well as private organizations such as Helsinki Watch. All reported that there were no systematic or government supported forms of human rights violations (The deputy head of the OSCE mission in Latvia, Pirkka Tapiola was quoted in the *Baltic Times*, Nov. 28-Dec. 4, 1996: "During the three years that the mission has been here, we have not seen any massive or systematic violation of human rights. Problems have been of an administrative nature characteristic of transition countries."). In 1994, the OSCE had even accepted Latvia's citizenship law, though it was identified that some of the provisions could be too difficult to satisfy. Yet, despite such reports that the human rights of Russian speakers were not being violated, Russia has persisted in making such claims. Why?

It cannot be because Russia has an exemplary record of observing human rights and would want others to emulate it.; its record is universally recognized as being abysmal. It cannot be because it fears that the some 700,000 Russian speakers in Latvia will all leave for Russia and create a burden for it. Surveys have shown that despite not having the rights of citizens, Russian speakers are quite satisfied to remain in Latvia; the prospect of returning to Russia under the present circumstances must indeed be sobering. Is it because Latvia wants to deny Russia its ports and other transport facilities in order to hinder Russian trade with western Europe. Latvian ports have consistently seen a growth in the volume of trade that passes through them (Lionel Barber in the *Financial Times*, April 15, 1998 refers to an unpublished Finnish government study that makes reference to Russia's dependency on Baltic ports.). Latvia would hardly seek to voluntarily decrease its income from this lucrative service. The answer does not lie in any of these explanations. The answer lies elsewhere.

Over the course of 1997, Russia's Baltic policy has taken a more definite shape. It should be seen in the context of Russia's overall military and security policy which over the last several years has been increasingly articulated by nationalist and populist politicians and the military, and implemented by Yeltsin and Primakov. These policies are predicated on Russia reasserting its great power status, of seeking to reintegrate the space of the former Soviet Union. One can point to the Belarus-Russia agreement that stopped just short of merging the two countries, but which with the help of Lukashenko is clearly aimed at creating a security zone separating Russia from NATO. Though Russia has had less luck with Ukraine, there is every, however, indication that Russia will continue to put pressure on Ukraine to keep it from completely escaping Moscow's reach. Ukraine has sought for the moment to balance its relations between Russia and

the West. It is both a member of the Commonwealth of Independent States and is signatory to the Ukraine-NATO Charter. In the Caucasus and Central Asia, Russia pursues reintegrationist policies that focuses on Russia's interests coming first (Ariel Cohen, "Russia Won't Be Left Out", *The Washington Post*, Sunday, March 8, 1998. Russian officials are explicit about their determination not to lose their sway over the region. Andranik Migranian, a leading Russian policy analyst and a member of the Russian Presidential Council, recently co-authored an article in a leading Moscow newspaper, explicitly calling for destabilization of the 'near abroad', the Russian term for the countries on its border. The article called for the encouragement of ethnic conflict in Georgia and Azerbaijan.").

In 1997, there were already clear signs that Russia had not given up on its objective of bringing the Baltics back into its fold, of creating a dividing line in Europe that separates the space of the former Soviet Union from the rest of Europe. While Moscow's efforts to reintegrate the space of the former Soviet Union have not been as successful as it would like to be, it is the clear aim of Yeltsin and his foreign minister Primakov to wage a foreign policy that gives priority to such integration. This policy should be set against Russia's larger strategic goals, which have been described as follows:

- Russia's main goal is to avert the establishment of a monopolar world, with America at its center;

- Russia must facilitate the development of a multipolar world, one in which Russia is one of the major powers;

- Russia will be able to maintain and promote its major power status only if it strengthens its sphere of influence - the entire territory of the post-Soviet space (read - the former USSR) - and if it manages to limit the influence of other large countries, especially the United States, in this region;

- A policy of integration in the former Soviet space is one way in which Russia can accomplish its mission;

- The success of these integration efforts will play a major role in determining the extent to which Russia manages to maintain a more or less equal relationship with the United States (Aivars Stranga, "Baltic-Russian Relations: 1995 - Beginning of 1997", in Atis Lejiņš and Zaneta Ozoliņa, eds., *Small States in a Turbulent Environment: The Baltic Perspective*. Riga: Latvian Institute of International Affairs, 1997. For the role of Russian Foreign Minister Evgenii Primakov in advancing this strategy see, Ariel Cohen, "The 'Primakov Doctrine': Russia's Zero-Sum Game with the United States", FYI No. 167. Dec. 15, 1977, The Heritage Foundation.).

How this policy would affect Russia's relations with the Baltic states was enunciated on February 12, 1997, when Russia's long-term Baltic policy was unveiled in Washington, D. C., by the Russian Embassy as Yeltsin's statement on the subject (Embassy of the Russian Federation, Washington, D. C., *Press Release*, No. 6, February 12, 1997.). This statement, while proclaiming that it was issued with the objective of creating a climate of 'goodneighbourliness' with the Baltic states, in fact expresses Russia's determination not to allow the Baltics the freedom to decide their own security policy and to keep them within her sphere of influence.

The statement opposes Baltic entry into NATO and warns that such action could be 'a serious barrier between these states and Russia' and would have 'an extremely negative impact' on long term cooperation in the region. But, by staying outside any 'blocks (ie., remaining neutral) there could be 'very concrete' steps taken that could dispel any fears that the Baltics may have for their security. As we shall see, this would appear to an

allusion to the security guarantees that Russia was to offer the Baltics later in the year. With respect to Russian-speaking residents of Estonia and Latvia, Russia expects that they *all* will be granted citizenship. In economic relations with the Baltics, Russia expresses frustration that the transit routes for shipment of Russian energy and non-ferrous metals have been used to the detriment of Russia. Though this accusation is not clarified, Russia expresses a veiled threat that Russia will diversify the channels of transit, presumably to the detriment of the Baltics. Moreover, it advocates strengthening Russian capital in the Baltics and creating favourable transport conditions for the Kaliningrad region. Russia rejects Latvia's 'underground' territorial claims and Estonia's desire to withdraw the border issue from the development of bilateral relations and ties signing of border treaties with improvements in the situation of Estonia's Russian speaking population. Most astonishing, the document speaks of eliminating the criminal threats against Russia from the territory of the Baltic countries, forgetting the fact that by some estimates 50% of Russian businesses are tied to the Russian mafia. Finally, Russia promises to eliminate fears of Russian 'cultural imperialism', by seeking to create closer (sic) cultural ties with the Baltic States.

The document is unshamedly one-sided in its approach to Russian-Baltic relations. Russia provides a specific list of what the Baltics should do to improve relations, what concessions they should make, but Russia provides no concessions on its part. Russia expects the Baltics to compromise their sovereignty and independence, while Russia gains the ability to control Baltic security and even domestic policy. In short, it is a zero-sum game, where the Baltics lose and Russia gains. As Stephen Blank writes:

... Russian elites believe that for 'Russia to be Russia' it must have exclusive and uncontested dominance over the CIS and accompanying sphere of influence over the Baltic States (Blank, *op. cit.*, p. 7.)

Yet, the Russian Ambassador to Latvia, Alexander Udalcov claimed that the document was the basis for the start of a new period in Russia's relations with the Baltics and that it should be interpreted 'positively' and that it would not harm Baltic-Russian relations (*Latvijas Vestnesis*, February 17, 1997 (<http://www.lv-laiks.lv/1997/049050/kr.htm>))

This hypocritical attitude underlies Russia's aim to "blackmail those states with permanent exclusion from the NATO and possibly the EU... unless they surrender vital aspects of their sovereignty regarding legislation and foreign policy (Blank, *op. cit.*, p. 12.). □

(To be concluded in November issue of MLB Ziņotājs)

=====

Your comments, contributions and donations towards this particular column are most welcome. Address them to the Editor: 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, phone 514-457-9832, fax 514-457-3496.

=====

On October 3, Latvia elected its 7th Saeima (parliament). This time around only 6 political parties made it: People's party (24 seats from 100), Latvian Way (21), Country and Freedom/LNNK (17), People's togetherness (16), Social democrats (14) and The New party (8). 15 splinter parties did not make the 5% barrier and thus were eliminated from having any members in the new Saeima, which will meet for the first time on November 7, 1998.

The changes in the citizenship law were accepted by 53%; 43% wanted them rejected, 2% were spoiled.

Pierre Berton
Canadian writer
in his own right

KO NOVĒLĒSIM LATVIJAI 80. JUBILEJĀ?

Nāk astoņpadsmitais novembris un japrasa sev - ko novēlēšu Latvijai? Drīz pienāks mūsu vislielākā diena gadā.

Latviešu tautai Latvijā novēlu spēku un ticību sekot pašiem sev, savai gribai, kas ir cēlāka un taisnākā nekā tā, ko cenšas uzspiest gan draugs, gan ienaidnieks.

Latviešiem Kanadā jānovēl izturība turpināt visu latvisko, kas ir jau uzcelts šeit. Mūsu vecākās paaudzes ar savu degsmi par dzimteni ir ierakstījušas sev vietu tautas vēsturē. Mūsu nākamo paaudžu uzdevums ir šī svētā mantojuma parveidošana jaunajiem latviešiem Kanadā.

Cerēsīm un ticēsīm, ka nākamie gadi un gadu desmiti nesīs latviešiem, nevien tikai Latvijā, bet arī ārpus tās daudzus astoņpadsmitos novembrius.

Šogad Latvijas 80. jubilejā parrādīsīm savu ticības spēku ar ziedojumu LNAK Nākotnes Fondam.

Latviešu Nacionālās Apvienības Kanadā Nākotnes Fondā ieiet LNAK mūžu dalībnieku iemaksas. Mūža dalībnieks ir tas, kurš ir iemaksājis \$500. un Zelta mūža dalībnieks ir iemaksājis \$1000. Nākotnes fonda pamatkapitāls netiek aizskārts. Tekošam darbam katru gadu izmanto tikai Fonda procentus - augļus.

Alberts Upeslācis
LNAK Vice-priekšsēdis financēs un biedrzinis

IRMA GRAUDIŅA-KLINKLĀVS

Irmas Graudiņas-Klinklāvas vārds ir neizdzēšama personība Latvijas teātra vēsturē divdesmitajā gadsimtenī. Latvijas pastāvēšanas laikā viņa uzziedēja kā jauna zvaigzne zvaigznājā, jau jaunības gados sasniedzot savas mākslas kalngalus Nacionālā teātrī. Bēgļu gaitās, ar Eslingenas teātri, viņa pierādīja savu mākslinieces tehniskās kvalitātes sasniegumu. Trimdas gados, ar Montrealas teātri, ne vien kā aktrise, bet arī parādot neapšaubāmas soežas režisores lomā. Mūža otrā pusē, nonākot Amerikā, kad viņa aktriseš gaitas izbeidza, nekad neaizmirsu savu profesiju, to atbalstot ne tikai morāliski, bet jo vairāk materiāli, it sevišķi savu iemīļoto Nacionālo teātri Rīgā. Viss viņas garais un bagātais mūžs bija saistīts ar teātri. Teātrim viņa dzīvoja katru dienu.

Tas viss sākās, kad brašais muižas pārvaldnieks Pauls Graudiņš bieži vien apciemoja jauno un skaisto saimniecības vadītāju Annu Bērziņu, lai nogaršotu viņas garšīgo skābputru. Nepagāja ilgs laiks, kad abi jaunie nolēma nodibināt kopēju ģimenes dzīvi Piltēnē. 1911. gada 24. oktobrī piedzima viņu pirmdzimtā meita - Irma, tad māsiņa Modra un drīz brālītis Voldemārs. Ģimenē valdīja mīlestība un satība, kuŗā auga labklājība, lai arī sākums nebija viegls. Tēva pēkšņā nāve atstāja jauno māti ar trijiem maziem bērniem. Saprotot, ka viena viņa nevar saviem bērniem dot dzīvi, kādā bija iecerējusi tos audzināt, māte nolēma Irmu, kā vecāko, dot audzināšanā savai daudz labāk situētai mātai, sev paturot abus jaunākos bērniņus. Irmai bija tikai 5 gadi.

Mātes mātai jau pašai bija sava ģimene. Kur māte bija maiga un rūpīga par saviem bērniem, mātes māsa bija pilnīgi pretēja - lepna, neiecietīga, strikta. Trūka mātes maigā glāsta, rokas apkampjot un dodot mierinājumu sāpju brīžos, noslaukot asaras no bērna vaidziņa... Irma jutās kā pelnušķīte pasakā. Skolas gaitas viņa noveda Sabīlē, Rīgā un Tukuma komercskolā. Jau skolas laikā viņas sirds bija teātrim, un visur tika spēlēts teātris. Ari tante domāja, ka audžu meitai vajadzētu "pamēģināt laimi aktieros". Kā tante nolēma, tā arī notika.

1931. gadā, beigusi E. Feldmaņa teātra kursu, tika angažēta Nacionālā teātrī. Kā jau katrā sākumā, vajadzēja mācīties pieticību un apliecināt cenšanos mazākās lomās, bieži vien aizstājot kādu saslimušu tēlotāju. Grūtā bērnība un jaunība bija devusi nelokamu raksturu, jau nobriedušu viņas gados. Viņas pašlepnums un neatkarīgais raksturs ievēda kaut ko jaunu viņas tēlotās lomās. Dažu labu tradicionāli noskaņotu skatītāju pat pārsteidza un izbrīnīja. Nacionālā teātrī strāvoja jaunas idejas. Savās lomās Irma ielika savas dzīves pieredzi, vērojumus un pārdzīvojumus, tā veidojot tēlojumu dabīgu un saprotamu, ne tikai dodot savām lomām aktrises sniegumu. Netrūka temperamenta, aizrautības, dedzības, bet kā aktrisei bija arī jāvalda par savām un atveidojamā tēla jūtām. Pat režisori jāva šai jaunajai aktrisei veidot raksturus pēc viņas izpratnes un veidojuma bez lieliem iebildumiem. Skatītājiem patika aktrises daiļais ziemeļnieciskais izskats un augums ar straujām kustībām. Neatmaidīgā darbā Irma lauza šablona žņaugus. Par katru viņas tēlojumu varēja lasīt recenzentu atzīnīgos vēlējumus. Pat Paula Jēgere-Freimane, kuŗai jau nu profesionālā ziņā reti kuŗš bija bez iebildumiem pieņemams, par šīs jaunās paaudzes aktrisi rakstīja, ka viņa "par savu māksliniecisko nākotni var būt droša". Pēc Elizabetes Valuā lomas kollēģes un skatītāji Irmu Graudiņu "kronēja" ar karalienes vārdu, vārdu, kuŗš viņai palika visu mūžu.

Negribu šeit atkārtoti pieminēt Irmas plašo un bagāto lomu tēlojumus. Ikviens, kuŗš cieni viņas sasniegumus un plašo repertuāru, būs jau lasījis vai arī var lasīt dažādās publikācijās: žurnālos, biografiskos aprakstos, avīzēs, gan izdotos šeit, svešumā, kā arī pēdējos gados Latvijā, tā veidojot savu spriedumu par Irmas Graudiņas-Klinklāvas nopelniem Latvijā un latviešu tautas skatuves mākslā.

Irmas personīgā dzīve bija pilna traģēdiju, bet reizē ar neaizmirstamiem laimes un prieka brīžiem. Jau agrā jaunībā viņa apprecas, vairāk gan tikai, lai tiktu projām no pamātes. Lai arī ļaunība ir veltīta ar meitiņu, ģimenes dzīve drīz izirst. Ar mātes lielo mīlestību, kādu viņa zaudēja agrā bērnībā, audzina savu mīļoto Baibu līdz neārstējama slinība atņem Baibai dzīvību. Tikai Irmas stingrais raksturs, rūdīts dzīves sākumā, ļauj viņai pārdzīvot šo lielo zaudējumu.

Kad trīsdesmito gadu beigās Rīgā prominentais arhitekts Aleksandrs Klinklāvs ar savu draugu bija ieradies izrādē "Skabarga sirdi", kur Irma tēlojusi šo "skabargu", viņš savam darugam pateicis: "Tā būs mana sieva!" No pirmā dzelteno rožu kurvja līdz kāzu dienai nav pagājis ilgs laiks. Sākās laimīgākie gadi Irmas dzīvē. Dzīve, kuŗa solīja laimīgu un spožu nākotni, ne tikai profesionālā dzīvē, bet arī ģimenē, adoptējot Aleksandra divgadīgo dēliņu - Pēteri, no izirušās ļaunības. Ar neizmelošu mātes mīlestību viņa nododas Pēterā audzināšanā, ko vēl papildina pašu vecāku lielā atdošanās otram un dziļā mīlestība. To nespēj sagraut arī kuŗa un bēgļu gadi un ar tiem saņemotās grūtības. Tas abus vecākus vēl jo vairāk tuvina. Kā pierādījums tam ir klusība un otram nezinot sakrātās apsveikumu kartiņas katrā svinību un dzimšanas dienas gadījumā, pildītas ar nebeidzamiem mīlestības un uzticības apliecinājumiem līdz mūža vakaram.

Atstājot visu, ko dzīve bija devusi un solījusi, arī Klinklāvu ģimene 1944. gada rudenī dodas bēgļu gaitās, cerot uz drīzu atgriešanos. Liktenim bija labpaticis citādi. Nonākuši Austrijā, kuŗa beigās ģimene nokļūst krievu zonā. Tikai laimīgā veidā, pateicoties tumsas aizsegam, izdodas izbēgt pāri robežai, nonākot latviešu bēgļu nometnē Bavārijā. Vēlāk pārceļas uz dzīvi Eslingenā, kur jau mājas vietu atradušas vairākas Latvijas teātru slavenības, kā Jānis Lejiņš, Kārlis Veics, Alma Mača un citi. Un atkal mēs redzam savu iemīļoto skatuves mākslinieci viņas apbrīnojamās skatuves tēlos, tā aizvedot mūs no bēgļu dzīves pelēkās ikdienas skaistuma pasaules gaišajos dārzos.

Sākoties izceļošanai, Aleksandrs Klinklāvs atrod darbu savā profesijā arhitektu firmā Montrealā, Kanadā. Jāatvadās un jāšķīras atkal Irmai no viņas sirdi lolotā teātra ar atvadu izrādī, 1948. g. rudenī. Ierodoties Kanadā, ģimene drīz vien iepērk ģimenes māju. Sūrā darbā un neatlaidībā iedzīvojas jaunajā dzīvē, bet Irmas sirdij vienmēr kaut kas trūkst. Viņas ļaunais draugs izjūt Irmas ilgas būt atkal uz skatuves un nodoties savai iemīļotai profesijai. Ar lielu uzņēmību viņš nodibina (ir arī MLB Ziņotāja pirmais redaktors. -red.) un vada Montrealas latviešu teātri (pie MLB - red.), lai dotu Irmai iespēju būt tai, kas viņa ir - aktrisei! Savos tēlojumos viņa atkal parāda savu savdabīgo interpretāciju, veiksmīgi un pārlicinoši. Viņa režijas vadībā atklājas jaunas kvalitātes. Bet - 1954. g. februārī Irma Graudiņa un Aleksandrs Klinklāvs no teātra aiziet, jo arvien vairāk jādama par "maizes darbu". Tā bija skarba realitāte, no kuŗas neviens nevarēja aiziet. Irmas rakstura stiprums, arī atsacišanās sāpes ļauj viņai dzīvot arī citu dzīvi. Viņa nobeidz kosmetikas un frizieres kursu, bet, iesaistījusies savā jaunajā profesijā, neaizmirst to, kas ir tuvu sirdij: operu, koncertus, ceļojumus, grāmatas.... Daļa dzīves pieder arī dēlam Pēterim. Viņu audzina ar mīlestību

bu, mātes padomu un vajadzīgo atbalstu, jauneklīm cīņot skolas gaitās.

Ieguvis pamatizglītību, Pēteris uzsāk studijas Montreālas universitātē, bet drīz vien izlemj pārcelties uz Ameriku, kur Čikāgā studē vienā no labākām universitātēm paša izvēloto profesiju - rūpniecības inženierzinātnes. Ilgas pēc dēla, abiem vecākiem liek sekot. Tā 1959. gadā visa ģimene atkal ir kopā, iepērkot ģimenes māju Čikāgas priekšpilsētā Park Ridge, Ilinojā. Abi vecāki atrod darbu savās profesijās, iekopj savu jauno māju, kur vīra korporācijas locekļi un citi draugi bieži ir laipni lūgti viesi. Kā jau Montreālā, Irmas māja nevar būt bez skaisti iekopta puķu dārza. Arī šeit viņas košo dārzu mājas priekšā apbrīno visi kaimiņi. Gaŗāmbraucēji piestāj, lai iepriecinātu savas sirdis, vērojot dažādo puķu koŗumu.

Likteņa bargā roka atkal skar ņo idilisko ģimenes dzīvi. 1967. gada jūlijā tragiskā nāvē zaudē loloto dēlu Pēteri. ņis zaudējums vēl jo vairāk stīprina abu vecāku tuvību un mīlestību, kaut arī zuduŗas lolotās cerības nākotnē. Nesalauŗamā ticība dzīvei dod spēku, kas palīdz pāŗvarēt dzīves grūtības, turot dēlu neaizmirstamā piemiņā. Pēc 17 gadu nostrādāŗanas savā jaunajā profesijā, Irma aiziet pensijā, dzīvojot un kopjot savu skaisto dārzu, kā arī savu lielo mīlestību ar laulāto mūŗa draugu - Aleksandru, kuŗa veselībā pārdzīvojumu pilnie gadi cirtuŗi dziļas rētas.

1982. g. oktōbrī Irma paliek viena, jo zaudē savu dārgo dzīves draugu un atbalstu - Aleksandru. Drīz vien arī pašai jāpārdzīvo ļaundabīga vēŗa operācija. Tikai stingrais raksturs, norūdots gaŗajā mūŗā un ilgā darbā, dod neizmēļamo spēku atkal pāŗkāpt vienam dzīves sliksnim. Dziļā mīlestība, kas bija stīprināŗusi abus laulātos draugus, neļauj iegrimt izmisumā, bet dod spēku un stīprumu turpināt dzīvi. Viņa iesaistās aktīvāk draudzes darbā, jo visu savu mūŗu pavadiŗusi nesalauŗamā ticībā Dievam. Viņas intereŗu aplokŗ palielināŗas: sabiedrība, koncerti, ceļoŗana, vīra korporācijas - Selonijas dzīve, sarakste ar draugiem un seniem paziņām no "Spēļmaņu cilts".

Daudzi Irmu pazina kā slavenu skatuves mākslinieci. Es viņu iepazinu kā manas korporācijas locekļa un tuva drauga kundzi, gadu gājumā kā sirsniņu un neliekuŗoti atklātu cilvēku, kas pilnīgi uzticēŗas katram otram. Tas, diemŗēļ, daudzreiz sagādāŗa sāpce un vilŗanos. Vienmēr viņa bija gatava palīdzēt otram, grūtumā nonākuŗam, jo pati bija savā dzīvē tik daudz cietusi un pārdzīvojusi. Katrs mūsu dzīvē meklē sev domu biedri, ar kuŗu var kavēties pāŗrunās, domu izmaiņā, tā nodibinot draudzības. Tādu, ņķiet, Irma bija atradusi mūsu attiecībās un manā sniegtā palīdzībā savā mūŗa novakarē.

Irmāi aizmiegot mūŗībā, 1998. gada 23. augustā, es zaudēju mīļu cilvēku un draudzību. Nevienam viņa nevēļēja ļaunu vārdu, bet iepriecināŗa ar savu asprātību un lielo humora izjūtu. Varbūt, dzīves grūtības un traģēdijas veidoja ņo ipatno ceļu. Ar lielu mīlestību un nelokamu ticību viņa dzīvoja Latvijai, ne tikai tās priekŗkaŗa pastāŗības gados, bet jo vairāk jaunatgūtos neatkarības gados, atbalstot dažādas organizācijas kā ņeit trimdā, tā Latvijā: ALA, LBF, operu, Nacionālo teātri un citas. Viņa mīļēja savu dzimteni un tās āres, par visu vairāk Rīgu, jo Latvijai bija devusi savu jaunību un spēka gadus. To apciemoŗusi vairākas reizes - komūnistu okupācijas gadu beigās, kā arī priekŗpēdējos mūŗa gados. ņie apciemoŗumi stīprināŗa Irmu viņas ticībā Latvijas nākotnei un zelŗanai.

Atvadoties no Irmas, varbūt varu teikt to arī visu viņas cienītāŗu vārdā - mēs esam pagodināti un leŗni, ka ieguvuŗi viņas draudzību, nemākslotu mīlestību un uzticību, jo draugiem viņa atdeva savu silto sirdi. Reti kāds būs saticis cēļāku personu, kuŗas teiktais vārds bija dziļi izjūsts un neliekuŗots.

Vēlu Tev, Irma, aizejot mūŗa miegā, kā pēdējo sveicienu:

Mīļā, Irmīt', saldu dusu
Novēlu Tev sveŗumā.
Savā sirdi klusi, klusi,
Turēŗu Tev' piemiņā.

Elmārs M. Ēvele,
Čikāgā

+++++

Mūŗībā aizgāŗusi

IRMA KLINKLĀVS
dz. Graudiņa
Dzimusi 1911. g. 24. oktōbrī, Piltenē
Mirusi 1998. g. 22. augustā, Čikāgā
Viņu piemin

Montreālas latvieŗu biedrība,
MLB Ziņotāja redakcija

Mūŗībā aizgāŗusi

MLB valdes locekle

INESE ORTMANIS
Dzimusi 1927. gada 9. jūlijā
Mirusi 1998. gada 9. oktōbrī
Viņu pateicībā piemin

Montreālas Latvieŗu Biedrība
MLB Ziņotāja redakcija

Mūŗībā aizsauŗta

INESE ORTMANIS
dzimusi ENKE
1998. gada 9. oktōbrī, Montreālā
Mīlestībā viņu piemin

Meita Kristīne ar ģimeni
Dēls Andris

ĀDOLFS BURĻIS
Miris 1998. gada 18. oktōbrī
Izvadīts 1998. gada 21. oktōbrī

Mijā Inese,

Izvadot Tevi uz Debesmāju, gribu vēl Tev ko teikt. Gribu pateikt beidzamo paldies. - Paldies, Inese, ka Tu man pasniedzi roku manas dzīves vistumšākā brīdī. Gunāram aizejot mūžībā, es biju galīgi satriekta - viss notika tik pēkšņi, tik negaidīti, tik šausmīgi.

Savā izmisumā un sirdssāpēs es gāju un aizbultēju savas mājas durvis visai pasaulei. Es izslēdzos uz neatgriešanos. Es aizbultēju durvis uz neatvēršanos - uz mūžu!

Tomēr tas tā nenotika, jo tā bijī Tu, Inese, Tev bija tā māka un saprašana, kas atvēra manas mājas durvis un dāvāja man savu draudzību.

Tā bijī Tu, Inese, kas gaināji tumsu, cirti jaunu taku un vedi mani atpakaļ dzīvē.

Dziļā pateicībā,

Ausma

Diakons EGONS JĒKABSONS

* 1915. gada 10. aprīlī

+ 1998. gada 12. oktobrī

ELZA JĒKABSONE

* 1919. gada 12. novembrī,

+ 1998. gada 12. oktobrī

Abi izvadīti pēdējā gaitā

1998. gada 20. oktobrī

Viņus piemin

Montrealas latviešu sabiedrība

Jauns Latvijas Vēstures Atlants

Nupat iznācis un dabūjams Kārļa Zariņa Fonda, Austrālijā, publicētais jaunais (3. izd.) Latvijas Vēstures Atlants. Šini izdevumā prof. Edg. Dunsdorfs apraksta notikumus tagadējā atjaunotajā, neatkarīgajā Latvijā, pēc Padomju Savienības sabrukuma, pie varas nākot M. Gorbačevam, kas 1990. gadā izpelnījās Nobeļa Miera prēmiju.

Tad 1991. g. 21. augustā Latvija pasludināja pilnu neatkarību un kopā ar Igauniju un Lietuvu tika 17. septembrī uzņemtas Apvienoto Nāciju Organizācijā (UNO).

Ši jaunā grāmata ir 260. lpp. bieža un tā pasūtīnāma par C\$25.-. Skolām par C\$15.-, pie inž. N. Zoldnera, 150 Cameron Ave., Ottawa, Ont. K1S 0X1, Canada. Viņš ir "Archiv" pārstāvis Kanādā.

N.Z.

DV MONTREALAS NODAĻAS VANADŽU KOPA

riko

savu gadskārtējo

ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅU

Šī gada 21. novembrī, no plkst. 11 - 17,

Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā,

Lašīnā.

Varēsīt iegādāties svētku kartiņas, keramiku, Kalupes rotas lietas un daudz citu priekšmetu.

Būs arī siltas pusdienas, kūkas, piparkūkas, pīrāgi.

Izloze: lozes \$ 1.- gabalā.

Apmeklēt ielūdz

Vanadžu kopa

LATVIEŠU
KREDITSABIEDRĪBA

NAUDAS PĀRSŪTĪJUMI UZ LATVIJU

Latviešu Kreditsabiedrība Toronto caurmērā pārsūta
\$200,000 katru mēnesi pa visu Latviju

Līkmes:

\$100-499 \$8.00 ASV/\$10.00 CAN; \$500-9,999 \$16.00
ASV/20.00 CAN; \$10,000 un vairāk \$40.00 ASV/50.00 CAN

Informācija - lūdzu zvaniet (416) 922-2551
jeb rakstiet Latvian Credit Union
491 College St. Toronto, ON. Canada M6G 1A5
Kreditsabiedrības birojs slēgts pirmdienās

DV MONTREALAS NODAĻA

riko

šā gada 7. novembrī, plkst. 14:00,
Latviešu centra sarīkojumu zālē,

LĀČPLĒŠU DIENAS

un nodaļas gada svētku

ATCERI.

Programmā: Svētbrīdis

Referāts

Lielā junda

Priekšnesumi. Piedalās Rīgas radio
un bij. frontes teātra soliste Marija Žeimīte Eizena
Reveliņa mūzikas pavadījumā.

Siltas vakariņas. Bufete.

IEEJA: pret ziedojumiem, neieskaitot vakariņas.

Visus laipni ielūdz

Rikotāji

Šī gada MLB Ziņotāja d e c e m b r a numurā
atkal publicēsim

KOPĒJO ZIEMSVĒTKU UN JAUNGADA
APSVEIKUMU,

kā to esam darijuši kopš 1975. gada.

Tas ir kopējs SVEICIENS, ne atpirkšanās no
personīgām apsveikumu kartiņām.

Sveicienā var piedalīties visi MLB biedri, MLB
Ziņotāja lasītāji un labvēļi un jeb kurš cits, kas to
vēlas, gan tuvumā, gan tālumā. It sevišķi gaidām
montrealiešu, otaviešu un kvebekiešu aktīvu pieda-
lišanos.

Ērtības labad un lai taupītu Jūsu un mūsu lai-
ku, automātiski pieņemam, ka šajā SVEICIENĀ pie-
dalīsies v i s i iepriekšējā gada dalībnieki. Ja nu
tomēr kaut kādu iemeslu dēļ Jūs to nevēlaties darīt,
lūdzam to nekavējoties paziņot redakcijai, tālr. 514-
457-9832, fakss 514-457-3496.

Piedalīšanās pret labprātīgu ziedojumu. Čeki
rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda
un adresējami: SVEICIENS, 291 Lorraine Dr., Baie
d'Urfe, QC, Canada H9X 2R2, tālr. 514-457-9832.

Jūsu piedalīšanās KOPĒJĀ SVEICIENĀ ļoti gai-
dīta! Izmantojiet izdevību! Pēdējais pieteikšanās ter-
miņš - 30. novembris. Par to Jums jau iepriekšējs
paldies!

Gaidām sveicienus arī no mūsu organizācijām.

Redakcija

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU PADOME

rīko

LATVIJAS VALSTS DIBINĀŠANAS 80. GADA DIENAS

SVINĪBAS:

1. SVINĪGAIS AKTS UN KONCERTS

1998. gada 15. novembrī, plkst. 13:30,

St. Paul's Anglikāņu baznīcā, 377 - 44th Avenue, Lašīnā.

SVĒTBRĪDIS - māc. Rasma Caune

SVĒTKU RUNA - prof. Dr. Vaira Viķe-Freiberga

APBALVOJUMI UN APSVEIKUMI

KONCERTS - piedalās Lakeshore Chamber Orchestra un Montrealas latviešu jauktais koris dir. A. Gūtmaņa vadībā.

Programmā: Daces Aperānes, Jāzeps Vītola, Jāņa Norviļa, Guno un Mocarta skaņdarbi.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

=====

Pēc tam, apmēram, plkst. 16:00, Latviešu centrā,
3955 Provosta ielā, Lašīnā,

SAVIESĪGS VAKARS

Vins un siers. Kafija un cepumi.

=====

Svinību ietvaros notiks

MĀKSLAS SKATE

Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā.

Skates atklāšana: sestdien, 14. novembrī, plkst. 13:30.

Skate atvērta: sestdien, 14. novembrī līdz plkst. 19:00,

svētdien, 15. novembrī no plkst. 15:00 - 20:00

Skatē līdz šim savus darbus pieteikuši 7 vietējie mākslinieki. Rīkotāji gaida vēl citus. Pieteikšanās līdz 12. novembrim pie Luīzes Zuikas, tel. 489-0789.

Piedalīsimies šajās valsts svētku svinībās! Ja vien Jums iespējams, palīdziet uz šo vienreizējo sarīkojumu nokļūt kādam pensionāram vai citam interesentam, kam varētu būt transporta grūtības! Nekautrējaties arī par šādām iespējām apjautāties!

Uz redzēšanos Latvijas valsts dibināšanas 80. gada dienas svinībās!

Ielūdz

RĪKOTĀJI

Sakarā ar daudzām reklamām un paziņojumiem šajā MLB Ziņotāja numurā izpaliek vairākas mūsu sabiedriskās dzīves reportāžas, kuŗas sniegsim nākamajā - novembra numurā. Laipni lūdzam līdzstrādniekus sniegt ziņas par katru sabiedrisko notikumu, lai mēs būtu labi informēti sabiedrības locekļi. Redakcijas darbinieki ne vienmēr var būt visur klāt. Tādēļ svarīgi, lai katra organizācija parūpētos jau pirms sava sarīkojuma par reportāžas devēju. Būsim par to sevišķi pateicīgi. - Red.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

riko

sestdien, 5. decembrī, no plkst. 10:00 līdz 16:00, Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā

gadskārtējo

TIRDZIŅU

Šim sarīkojumam esam saņēmuši visu Centru. PUSDIENAS un ATSPIRDZINĀJUMI būs augšējā zālē.

- Rudzu maize, piparkūkas, pīrāgi, saldmaizītes, tortes un dažādi cepumi.
- Ievārijumi, augļi, marinētas saknes.
- Apsveikumu kartiņas, servjetes, lietotu grāmatu duplikāti MLB bibliotēkā.
- Keramikā, audumi, rokdarbi.
- Siltas PUSDIENAS, atspirdzinājumi, tēja un kafija. Vīns, alus un burbuļūdens.
- Izloze - \$ 1.- par lozi. Daudz dažādu laimestu.
- Citi pārsteigumi.

I E E J A: b r i v a

Atbalstiet šo MLB gadskārtējo sarīkojumu, ar ko reprezentējamies arī vietējā kanadiešu sabiedrībā, ar savu čaklu piedalīšanos mājas cepumu un citu tirdziņa mantu sagādē. Šogad tirdziņā varēsiet iegādāties arī Ziemsvētkiem piemērotas lietišķas. Ir ļoti svarīgi, lai tirgojamo mantu skaits būtu pēc iespējas bagāts un tajā būtu liela dažādība, jo kanadiešu ciemiņi vēlas plašu izvēli. Nāciet patērzēt un pamieloties pie garšīga pusdienu galda!

Pieteikšanās un plašāka informācija pie: -

Elgas Čops..... ☎ 684-2522	Anitas Porietes-Bedard ☎ 697-6624
Gītas Lukstiņas ☎ 685-2218	Veltas Ozolas ☎ 626-3501
Roberta Klaišes..... ☎ 422-0562	Mārtiņa Štaquvera ☎ 457-9832
Mārtiņa Štauvera ☎ 457-9832	

Aiciniet līdz savus kanadiešu draugus un paziņas!

Piedāvājiēt transportu vecākiem ļaudīm, kas citādi tirdziņā nevarētu nokļūt.

Laipni lūdzam ievērot, ka no mums neatkarīgu apstākļu dēļ šī sarīkojuma datums ir grozīts no 7. novembra uz 5. decembri!

Uz redzēšanos šī gada MLB T I R D Z I Ņ Ā!

Piedalīties, tirgoties, apmeklēt, pirkt, iebaudīt maltīti un patērzēt aicina

RĪKOTĀJI

LIELAIS VANAGU SŪTĪJUMS DZIMTENEI

Visā savā saīņu sūtīšanas laikā kopš 1990. gada, DV Montrealas nodaļas vanagi un vanadzies nekad nespēja sasniegt to, ko panāca šajā pēdējā saīņu akcijā, kas notika no 5.-7. oktobrim. Nelielā un čaklā darba veicēju saūjiņa sagatavoja, izvērtēja un sasaiņoja 90 lielus drēbju un apavu saīņus. Piedevām 81 smagus saīņus ar mācību līdzekļiem Latvijas skolu jaunatnei.

Izmantojot zemās atlaides cenas, Konstantina Čaka un Irēnas Krūmājas gādībā tika iepirkti dažādi mācību līdzekļi skolām par \$ 6.000.-, sadalīti un sasaiņoti ap 30 skolām Latvijā, galvenokārt, Latgalei, mūsu ezeru zemei, kur ir vislielākais šo priekšmetu trūkums. I. Krūmāja ziedoja ne tikai savu padomu un laiku, bet arī līdzekļus, lai šī sūtījuma daļa kļūtu īstenība.

Lai gan esmu brīdināts vārdus neminēt, tomēr jāapstājas pie četriem - Ilgas Strautiņas, Valijas Grundes, Vilmas Ulmanes un Ausmas Valteres, kas, sekojot Ojāra Rozentāla norādījumiem, paveica nepateicīgo izvērtēšanas un sagatavošanas darbu. Par izsalkušo talcinieku izsalkuma apmierināšanu jāpateicas Ainai Paeglei, Annai Skujiņai, Elizabetei Metumai un bankas meitenei - Hedijai Ozoliņai, kas bija sagādājušas garšīgu viru, maizītes un citus gardumus. Mūsu pulciņā netrūka pati vanadžu priekšniecība Ē. Vitiņa ar saviem gudrajiem padomiem: "Nu, neaizmirsti tikai to un to ar 4 vai 5 bērniem. Viņiem iet grūti!"

Varētu jau vēl daudz ko slavēt un rāt, bet izrunāts vārds esot kā lapa, ko no zara norauj vētra, tāpēc, varbūt, labāk klusēt. Daudz darija arī stipro roku īpašnieki, bet lai nedabūtu atkal pa cepuri par dažu vārdu nepiemīnēšanu, šoreiz tie izpaliek.

Mūsu Trisvienības draudzes māsu draudzēm dzimtenē vairākus saīņus nosūtīja arī māc. Rasma Caune, un vanagi savām jau agrāk atbalstītām draudzēm, kā dažai labai jaunai, kas mums apsolījušas savu atbalstu saīņu saņemšanā.

Šo plašo akciju šoreiz tieši paveica mūsu nodaļas valde, bez torontiešu pajumtes un atbalsta, jo vēljamies atrast izdevīgāko un ekonomiskāko ceļu, bet, neskatoties uz visu to, rēķināties ar, apmēram, 800 dolāru piemaksu no nodaļas kases.

Ceram, ka sūtījums Latvijā pienāks laikus un iepriecinās saņēmējus krietni pirms Ziemsvētkiem. ☐

Skrastiņu Indulis

Pēdējā laikā esam piedzōjuši dažādas likstas ar pasta sistēmu. Dažkārt vēstules tiek aiznestas pavisam uz citu adresi. Ir gadījumi, kur to nosūtītāji ir uzrakstījuši nepareizās kōdas, kas nozīmē vismaz nedēļas nokavēšanos. Dažas vēstules vēl šobrīd ir pazudušas. Ieteicam tiem, kam ir pieejams fakss, sūtīt steidzamas ziņas pa to. Tā ziņas no Latvijas saņemam ātri un varam tās tūlīt izmantot. Nāciet talkā! ☐ Redakcija

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS

Biežāk lietoto telpu adreses: Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcil ielā. Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Avenue, tālrunis 489-3224 Montrealas latviešu sabiedriskais centrs - 3955 Provost ielā, Lašīnā, tālrunis 634-4082

31. oktobrī, plkst. 14:00, St. Johns luterāņu baznīcā, apvienotais Reformācijas dienas dievkalpojums. Tīkšanās ar jauno Austrumsinodes bīskapu Michel Pryse.

- 4. novembrī, plkst. 16:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.
7. novembrī, plkst. 14:00, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas Lāčplēšu dienas un nodaļas gada dienas atcere. Skatiet paziņojumu 24. lpp.!
8. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes kārtējais dievkalpojums.
12. novembrī, plkst. 14:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības video filmas izrāde.
14. novembrī, plkst. 13:30, Latviešu centrā, Montrealas latviešu organizācijas padomes rīkotā Mākslas skates atklāšana. Piedalās vairāki mākslinieki. Skatiet paziņojumu 25. lpp.!
14. novembrī, no plkst. 14:00 - 19:00, Latviešu centrā iepriekš minētā mākslas skate.
15. novembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Sv. Jēzus Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
15. novembrī, plkst. 13:30, St. Paul's anglikāņu baznīcā, 377 - 44th avenijā, Lašīnā, Latvijas valsts svētku svinīgais akts un koncerts Montrealas latv. org. pad. izkārtojumā. Sk. 25. lpp.!
15. novembrī, no plkst. 15.00 - 20:00, Latviešu centrā, iepriekš minētā mākslas skate.
15. novembrī, plkst. 16:00, Latviešu centrā, Saviesīgs vakars valsts svētku svinību ietvaros.
19. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības video filmas izrāde.
19. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības kārtējā sanāksme.
21. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu centrā, Montrealas DV nodaļas vanadžu gadskārtējais Ziemsvētku tirdziņš. Paziņojums 24. lpp.!
22. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes Mirušo piemiņas dienas dievkalpojums ar dievgaldu.
29. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes I adventa ģimenes dienas dievkalpojums ar dievgaldu. Sekos kafija un nodarbības bērniem.

- 2. decembrī, plkst. 16:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" kārtējā sanāksme.
5. decembrī, plkst. 10:00, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu biedrības gadskārtējais Mājas cepumu un citu priekšmetu tirdziņš. Skatiet paziņojumu 26. lpp. sākumā! Lūdzam gatavoties!
6. decembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latv. ev.-lut. Trīsvienības draudzes kārtējais dievkalpojums.
20. decembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Sv. Jēzus Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.

MLB Z 1998 X 900 e

Vēršam Jūsu uzmanību uz faktu, ka nevaram garantēt absolūtu SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀŽA pareizību. Neskaidrību gadījumos aicinām sazināties ar pasākumu organizētājiem. Pavaicājiet!

Šo MLB Ziņotāja numuru izdalām lasītājiem uz rokas 25. oktobrī, dievkalpojumā. Pārējos eksemplārus nododam Kanadas pastā 27. oktobrī. Red.

MLB ZIŅOTĀJA administratorei un MLB kasierei A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Que, Canada H9R 2X5, ☎514-697-6624

Table with 2 columns: Description of services and subscription fees, and Amount in dollars. Includes items like 'Ar šo nosūtu MLB Ziņotāja abonementa samaksu par...', 'Gaisa pasta piemaksu', 'Ziedojumu Montrealas latviešu biedrībai 50 gadu jubilejā', etc.

**Goliger's
Travel**
SINCE 1955

Kravis Travel Services Ltd.

- Ceļojumi uz Latviju
vīzas, lidojumi,
auto īre un viesnīcas
- Jūsu ciemiņiem no Latvijas
kārtotam lidojumus
- Ekskursijas pa Latviju
sadarbībā ar Latvia Tours

Jūsu pārstāvis Jānis Kravis
(416)924-6328

Cumberland Court,
99 Yorkville Ave.
Toronto, Ont. M5R 3K5
Fax (416) 924-5954

 LATVIA TOURS
Kanādas un Amērikas pārstāvji

1-800-268-7442

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

Funeral Directors

- 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870

FLOWERS
by
Laryanna

Tagad Rīgā!

**Hotel
MĀRA**

Kalnciema ielā 186, Rīga, Latvija LV-1046

Telefons: 011 371 7901316

Fakss: 011 371 7901315

- * 24 modernas istabas
- * Restorāns un bārs
- * Konferenču telpas
- * Lidostas busiņš

Rezervācijas Kanādā:

613/521-7100 (telefons, vai fakss)

epasts: mara@mailbox.riga.lv

timeklī:

www.bestwestern.com/thisco/bw/91301/91301_b.html

Dažādu apstākļu dēļ, kā jau to ziņojām pagājušo reizi, oktobra numurs ir ļoti nokavējies, bet tas tomēr ir! Varam to izdalīt Dailes teātra izrādē, 25. oktobrī, bet pārējos eksemplārus nodot pastā 27. oktobrī. Ceram, ka novembra numuru spēsim sagatavot līdz 7. novembrim, bet tas nav vēl garantēts. Tādēļ lūdzam montrealiešus sevišķi iepazīties ar novembra laikrādi. Lūdzam pieteikties kopējā šī gada Ziemsvētku un Jaungada sveicienā!

MLB ZIŅOTĀJS / ISSN 0227-2433

FAKSA NUMURS 514-457-3496

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

ADMINISTRĀTORE: Anita Poriete-Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Quebec, Canada H9R 2X5

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozols. DARBINIEKI: Elmārs Bārdiņš, Jānis Birze, Konstantīns Čaks, Imants Freibergs, Valdis Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle, Nora Saletes, Kārlis Timermanis, Vilma Ulmane un daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 35.00 gadā, MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem - \$ 30.00 gadā, gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 6.00, uz citiem kontinentiem \$ 20.00 gadā; atsevišķas burtnīcas maksa - pret \$ 3.00 ziedojumu. PAZIŅOJUMU LAPPUŠU SLEJU MAKSAS: mazākais paziņojums \$ 20.00, 1/4 lpp. - \$ 30.00, 1/3 lpp. - \$ 35.00, 1/2 lpp. - \$ 40.00 pilna lpp. - \$ 65.00; paziņojumu sagatavošanas izdevumi - \$ 20.00; Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Vasaras mēnešos vai neparedzētos gadījumos iespējams dubultnumurs. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un vispārējās ziņas nepauz ne MLB valdes, nedz redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatus iztīrītajos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod vārds un uzvārds, pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Redakcija iesūtītos materiālus neuzglabā un nesūta atpakaļ. Anonimus rakstus neievēro.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY

OCTOBER 1998 OCTOBRE

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS

ASSOCIATION LETTONE DE MONTREAL

BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Association Lettone de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, Qué, Canada H9X 2R2, ☎514-457-9832